

Vad hände med hela lönen och halva makten?

En rapport om Alliansens jämställdhetspolitik för
Arbetarrörelsens ekonomiska råd

2010-09-07

Dany Kessel och Simon Vinge

Denna rapport undersöker vilka effekter regeringens politik har haft på jämställdheten under den gångna mandatperioden. Det står klart att de reformer som genomförts har varit resultatlösa eller rentav kontraproduktiva. Jämställdhetsbonusen har inte haft någon effekt, vårdnadsbidraget har en negativ påverkan på kvinnors inkomst och arbetsutbud; dessutom har förändringar i skatte- och trygghetssystem gynnat höginkomsttagare och män, på kvinnors och låginkomsttagares bekostnad. Om man studerar de vanligast förekommande indikatorerna såsom lönegap, antal kvinnor med styrelseuppdrag och respektive köns uttag av föräldraförsäkring har i princip all utveckling på jämställdhetsområdet antingen avstannat eller, i bästa fall, fortsatt enligt tidigare trend.

Förord

Alliansens så kallade jämställdhetspolitik är inget annat än ett spel för gallerierna. De förändringar som regeringen lyfter fram som jämställdhetsåtgärder har i stället lett till jämställdheten har minskat. På punkt efter punkt har regeringen drivit en politik som inte bryter kvinnors underordning utan tvärtom ökar klyftorna mellan kvinnor och män.

Vårnadsbidraget är en av de reformer i Alliansens familje- och jämställdhetspolitiska paket som har genomdrivits under mandatperioden. Denna reform har en negativ inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män, både i hemmet och på arbetsmarknaden. Detta konstateras i rapporten *Vad hände med hela lönen och halva makten* som skrivits på uppdrag av Arbetarrörelsens Ekonomiska Råd. Rapporten, som släpps idag, är den första rikstäckande undersökningen som gjorts över vårnadsbidragets effekter.

Det bör sägas att även regeringen har beställt en sådan utredning från Statistiska Centralbyrån, men den kommer inte att vara färdig förrän i oktober – alltså några veckor efter att den sista valsedeln har räknats.

I Alliansregeringens Sverige uppmuntras kvinnorna att stanna hemma med barnen, framför att vara ute i arbetslivet. Barnomsorgspengen och vårnadsbidraget tas i regel ut av kvinnor. Dessa är inte bara en broms utan en u-sväng för jämställdheten.

Claes Borgström (S) jämställdhetspolitisk talesperson

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
1. Inledning.....	7
2. Jämställdhetsbonusen.....	9
2.1 Jämställdhetsbonusen effekt på jämställdheten.....	9
2.2 Ekonomin bakom jämställdhetsbonusen.....	11
2.3 Slutsats och sammanfattning av jämställdhetsbonusen.....	11
3. Vårnadsbidraget.....	13
3.1 Vårnadsbidragets effekter på jämställdheten.....	15
3.2 Ekonomin bakom vårnadsbidraget.....	19
3.3 Diskussion och analys av vårnadsbidraget.....	21
4. Ökade skillnader i nettoinkomst.....	23
4.1 Löneökningar.....	26
4.2 Skattesänkningar.....	27
4.3 Nedskärningar i socialförsäkrings- och transfereringssystem.....	29
4.4 Sammanfattning och diskussion kring de ökade skillnaderna i nettoinkomster.....	32
5. Källor.....	35
Appendix 1: Data från egen undersökning.....	36

Sammanfattning

Utvecklingen på jämställdhetsområdet har, under den gångna mandatperioden, stått still eller avtagit. Till stor del kan denna brist på framsteg förklaras med att regeringen har saknat intresse för detta område samt tagit få eller inga initiativ för att påverka situationen.

Vidare har de initiativ inom familjepolitiken som trots allt genomförts, i form av vårdnadsbidrag respektive jämställdhetsbonus, varit ineffektiva eller rent av kontraproduktiva.

Jämställdhetsbonusen har inte haft någon mätbar effekt på andelen föräldradagar som tas ut av män respektive kvinnor. Dålig och krånglig utformning ligger bakom detta. Reformen är helt enkelt pengar i sjön. Om man hade lyssnat på de synpunkter och farhågor som Försäkringskassan lyfte i sin remiss så hade detta kunnat undvikas.

Effekterna av vårdnadsbidraget har inte tidigare utretts på nationell nivå. Denna rapport innehåller ett första försök till en sådan utvärdering.

Utvärderingen baseras på information från 55 av de 83 kommuner som haft vårdnadsbidrag under hela 2009. I dessa kommuner så är det totalt 6306 barn för vilka det har sökts och beviljats vårdnadsbidrag. Detta motsvarar 7,8 procent av barnen i de berörda åldrarna i de aktuella kommunerna. Vi kan alltså konstatera att vårdnadsbidraget inte är ett litet, perifert, alternativ till förskolan.

I över 92 procent av fallen är det kvinnan som ansöker om eller får utbetalningarna för vårdnadsbidraget. Det är också i huvudsak kvinnor som går ner i inkomst och anpassar sitt beteende i och med att familjen börjar erhålla vårdnadsbidrag. Reformen bidrar alltså med stor sannolikhet till att cementera och förstärka kvinnors roll som huvudansvariga för arbete i hemmet och för barnen.

I genomsnitt drabbas kvinnor i familjer som erhåller vårdnadsbidrag, av inkomstbortfall på över 10 procent, medan männen endast drabbas av ett inkomstbortfall som är marginellt. Efter att ha försökt kontrollera för andra faktorer uppskattar vi att vårdnadsbidragets effekt på kvinnors arbetsutbud kan vara uppemot 20 procent. Reformen bidrar alltså till ett ökande lönegap mellan män och kvinnor. Reformen står i rak kontrast mot den arbetslinje som regeringen hävdar sig företräda.

Negativa effekter på arbetskraftsutbud och inkomster återfinns främst bland kvinnor i de lägre inkomstdecilerna med svag ställning på arbetsmarknaden och svag ekonomisk ställning. I nästan hälften av de familjer som erhåller vårdnadsbidrag är kvinnan mer eller mindre beroende av sin partner för försörjning. Reformen bidrar därmed till att skapa och förstärka förhållanden där kvinnor är beroende av sina män och familjer. Dessa kvinnors frihet begränsas och i förlängningen riskerar de att behöva försörjas av samhället.

Att vårdnadsbidraget skulle vara en bra affär för det offentliga, något som kristdemokraterna har hävdat, är inte sant. När man fört fram denna tes så har man inte tagit hänsyn till att kostnaderna inom förskolan inte enbart är marginalkostnader. Kostnader som lokaler och personal kan inte automatiskt och direkt sänkas om ett barn försvinner ur förskolan. Man har heller inte beaktat att alla utbetalda vårdnadsbidrag inte leder till färre barn i förskolan. Även utan reformen skulle

troligtvis över 40 procent av dem som idag erhåller vårdnadsbidrag inte nyttja den offentligt finansierade barnomsorgen.

Sammanlagt bor ungefär hälften av Sveriges barn i de kommuner som infört vårdnadsbidraget. Om man, som Kristdemokraterna föreslår, gör det obligatoriskt för alla kommuner att införa systemet så skulle det antal barn som potentiellt kan ta ut vårdnadsbidrag fördubblas. Om man dessutom även fördubblar vårdnadsbidraget till 6 000 kronor, vilket också förespråkas av (Kd), skulle vi se än större minskningar i arbetsutbudet hos de kvinnor som nyttjar bidraget, liksom vi skulle se ett större antal uttag räknat per capita. En större andel kvinnor i fler kommuner skulle alltså vilja jobba mindre. Dessa förändringar skulle innebära ett många gånger större fall i arbetsutbudet jämfört med idag, vilket riskerar att medföra stora negativa effekter på svensk lönebildning och produktion. Det skulle naturligtvis också leda till att de ovan nämnda negativa effekterna på jämställdheten förvärras.

Vi har även studerat vad som har skett bortom det familje- och jämställdhetspolitiska området. Under mandatperioden har skillnaderna i nettoinkomst mellan män och kvinnor ökat med över 1000 kronor i månaden. Även procentuellt har skillnaderna i nettoinkomster mellan kvinnor och män ökat. Män i den tionde inkomstdecilen har fått nästan 12 gånger högre procentuella realinkomstökningar än kvinnorna i den första inkomstdecilen. Genomsnittskvinnan i den första decilen har fått 243 kronor i reella nettoinkomstökningar, medan genomsnittsmannen i den första decilen fått 50 827 kronor. I reella kronor har alltså den rikaste tiondelen av männen fått 209 gånger så höga nettoinkomstökningar som dem fattigaste tiondelen av kvinnorna. De tre främsta skälen till denna ökning i nettoinkomstskillnader är följande:

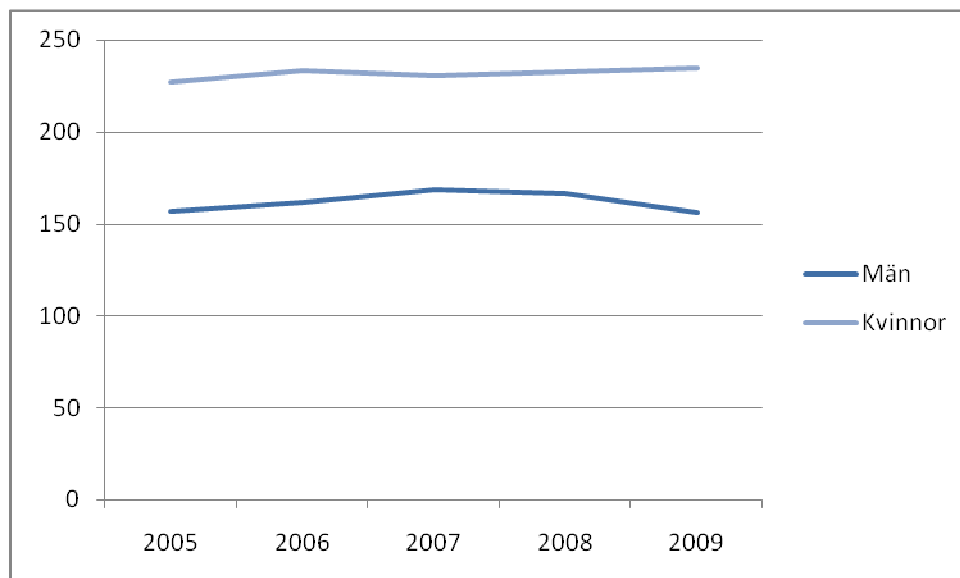
(1) Av regeringens skattesänkningar har 57 procent gått till män, framförallt ur de högre inkomstdecilerna. Männen i den högsta decilen har fått mer än 16 gånger så höga skattesänkningar som kvinnorna i den lägsta decilen.

(2) Regeringens nedskärningar i socialförsäkrings- och transfereringssystem har i flera fall slagit hårdare mot kvinnor, trots att de vid en första anblick framstår som könsneutrala. Detta eftersom kvinnor i högre utsträckning nyttjar dessa system. Några exempel är: nedskärningar i sjukförsäkringen, den tillfälliga föräldraförsäkringen och havandeskapspengen samt att man tagit bort möjligheten till arbetslöshetsersättning på deltid.

(3) Lönegapet mellan män och kvinnor kvarstår, vilket leder till att lika stora procentuella löneökningar till män och kvinnor ger män mer pengar i kronor och ören.

kvinnor som inte befinner sig i arbetskraften på grund av sjukdom har ökat lite under perioden medan antalet män minskat något.

Diagram 2: Antal personer ej i arbetskraften på grund av sjukdom (sjukskrivningar och förtidspensioner på grund av hälsoskäl) uppdelat efter kön åren 2005 till 2009, (i tusental).

Källa: SCB 1

Som sagt verkar det inte finnas mycket att vara glad över på jämställdhetsområdet. I mångt och mycket kan antagligen frånvaron av resultat förklaras av bristen på åtgärder och strategier från regeringens sida. Regeringen uppvisar helt enkelt ett väldigt ointresse för dessa frågor. Tyvärr är det dock inte så väl att utvecklingen bara stått still eller tappat fart, det finns också exempel på när regeringens politik har inneburit att utvecklingen har tagit steg bakåt eller att gemensamma resurser har slösats bort. Regeringen har:

- investerat pengar i en jämställdhetsreform, i form av en jämställdhetsbonus, som inte haft någon som helst verkan;
- infört ett vårdnadsbidrag; ett program som inte bara talar emot regeringens "arbetslinje" utan också har negativ effekt på jämställdheten;
- med skattesänkningar och attacker mot transfererings- och socialförsäkringssystem bidragit till att den genomsnittliga skillnaden i nettoinkomst mellan män och kvinnor ökat med mer än 12 000 kronor per år, under mandatperiodens gång.

Dessa punkter är vad vi kommer att titta närmare på i denna rapport.

2. Jämställdhetsbonusen

Alliansen införde under 2008 en jämställdhetsbonus för alla vårdnadshavare till barn födda efter 1 juli samma år, i syfte att "förbättra förutsättningarna för jämställdhet vad gäller såväl föräldraledighet som deltagande i arbetslivet" (Källa: Regeringskansliet 1).

Jämställdhetsbonusen skulle verka mot detta mål genom att öka incitamenten för båda föräldrarna att dela lika på föräldraförsäkringen, vilket i praktiken innebär att man vill att andelen män som tar ut pappaledighet skulle öka. Bonusen beräknas på hur föräldrarna årligen delar på föräldrapenningsdagarna utöver de 60 dagar som är individuellt öronmärkta och högsta belopp ges av att man delar helt lika på antalet dagar. Summan man får per dag beror på inkomst med en övre gräns på 100 kronor. En övervägande majoritet har en lön som kvalificerar för maximalt uttag. Sammanlagt är det möjligt att få en bonus på upp till 13 500 kronor. Det genomsnittliga uttaget av föräldraförsäkring, exklusive denna bonus, uppgår till 214 000 kronor per familj (exklusive eventuella avtalsförsäkringar). Beloppet är utformat som en skattekreditering och delas således ut året därpå, om man inte har jämkat detta under taxeringsåret.

Redan i sitt svar på regeringens remiss kritiserade Försäkringskassan jämställdhetsbonusen på följande punkter (Källa: Försäkringskassan 1):

- Systemet är svårt att överblicka och förstå.
- Det ekonomiska incitamentet är för svagt.
- Genomförandet medför en krånglig och kostsam administration.

På grund av dessa punkter menar Försäkringskassan att "det inte [är] troligt att bonusen får avsedd effekt". Regeringen gick trots denna kritik vidare med ett i princip oförändrat förslag.

2.1 Jämställdhetsbonusen effekt på jämställdheten

För att undersöka reformens effekt har vi använt både primära och sekundära källor i form av en utredning som Försäkringskassan har gjort, respektive de data som Försäkringskassan har fört över de ansökningar som kommit in. Dessa pekar mot att a) reformen inte har gjort någon skillnad på uttaget av föräldradagar och att b) mycket få verkar ha förstått eller ens varit medvetna om att de varit berättigade till bonusen.

Utredningen "*Jämställdhetsbonusen – en effektutvärdering*" genomfördes 2010 av Försäkringskassan med syftet att undersöka ifall reformen åstadkommit någon förändring i uttag av föräldrapenning. Detta gjordes genom att jämföra två kontrollgrupps uttag. Den ena gruppen tog ut sin föräldraledighet strax före reformen genomfördes. Den andra gruppen var istället föräldralediga precis efter reformens genomförande, och man hade därför i denna grupp rätt till den nya jämställdhetsbonusen. Tabellen nedan visar respektive grupps uttag av föräldrapenning.

Tabell 1: Antal uttagna föräldrapenningdagar efter 18 månader, före respektive efter införandet av jämställdhetsbonusen

	Barn födda 17-30 juni 2008 (kontrollgrupp)		Barn födda 1-14 juli 2008 (behandlingsgrupp)	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Uttagna dagar per förälder, genomsnitt	273,1	47,3	274	47,3
Andel som använt föräldrapenning	97,7%	65,5%	97,7%	65,5%

Källa: Försäkringskassan 2

Om man studerar dessa siffror är det inte möjligt att se någon som helst skillnad mellan de olika grupperna. Männens genomsnittliga uttag av föräldraledighet är exakt detsamma. Inte heller finns det någon antydning till skillnad när man delar upp personerna i olika delgrupper efter bostadsort, inkomst eller födelseort. Inom alla dessa är uttaget oförändrat efter att jämställdhetsbonusen trätt i kraft. Försäkringskassan konstaterar därför att "jämställdhetsbonusen inte har påverkat uttaget av föräldraförsäkringen".

I början av februari 2010 skickade Försäkringskassan ut blanketter till alla som var berättigade till jämställdhetsbonusen under 2009. Detta förfarande avviker från det som brukar tillämpas vid liknade skattereduktioner och kan jämföras med det tidigare förfarandet för det statliga ROT-avdraget, där man själv begärde ut blanketter om man bedömde sig vara omfattad av reformen. Följande tabell visar hur många som har ansökt om jämställdhetsbonus före tidpunkten för Försäkringskassans utskick, vilket uppgår till 11 (elva) personer eller motsvarande 0,1 procent av det totala antalet ansökningar. Den andra tabellen är resultatet av de drygt 13 000 utskick man gör och visar att cirka en tredjedel av det totala antalet inte ansöker eller lämnar in sin ansökan för sent, trots att man varit berättigad till jämställdhetsbonusen.

Tabell 2: Datum för inkomna jämställdhetsbonusansökningar

	Antal	Andel
Före februari 2010	11	0,1 %
Februari 2010	6146	72,2%
Mars 2010	2224	26,1%
April 2010	92	1,1 %
Maj 2010	28	0,3 %
Juni 2010	6	0,1 %
Totalt antal	8 507	100,0%

Källa: Försäkringskassan 3

Tabell 3: Utfall av ansökningar av jämställdhetsbonus

	Antal	Andel
Beviljade	6778	51,6%
Avslagna	1704	13,0%
Ej beslutade	25	0,2 %
Ej ansökt	4626	35,2%
Samtliga	13133	100,0%

Källa: Försäkringskassan 3

Det går alltså att se att en överväldigande majoritet har sökt jämställdhetsbonusen först efter det att Försäkringskassan skickat ut blanketter och att hela 35 procent har inte sökt trots att de både varit berättigade till jämställdhetsbonus samt aktivt fått riktad information från Försäkringskassan om detta.

2.2 Ekonomin bakom jämställdhetsbonusen

En reform som jämställdhetsbonusen för med sig dubbla kostnader. Dels finner vi den rent ekonomiska kostnaden som är möjlig att beräkna i kronor och ören, att ställa mot de resultat som givits av reformen. Det finns dessutom en annan kostnad som inte går att beräkna, men som Försäkringskassan också varnar för i sitt remissvar. Denna reform gör, tillsammans med de andra reformer som genomförts (exempelvis vårdnadsbidraget och jobbskatteavdraget, vars effekter inte går att frångå till jämställdhetsbonusens), att föräldrapenningen som redan är svår att beräkna blir än svårare att överblicka. Ett så pass krångligt system som detta, riskerar enligt samma remissvar att på sikt "direkt påverka allmänhetens förtroende för hela socialförsäkringen."

Vad gäller den ekonomiska kostnaden delas den upp på faktiskt utbetalade pengar till de sökande, som är lätt att beräkna, respektive Försäkringskassans kostnader både för löpande administration jämte engångsutgifterna för omställning och för att skapa nya datasystem för att hantera själva reformen. De båda sistnämnda är kostnader som Försäkringskassan hade synpunkter på redan i sitt remissvar och som enligt samma dokument hade kunnat utföras till en ringa kostnad om denna reform istället hade integrerats direkt i föräldraförsäkringen.

Tabell 4: Kostnader i utbetald jämställdhetsbonus under reformens första år

Antal beviljade föräldrar	6 883 st
Genomsnittligt belopp (per förälder)	4 024 kr
Utbetalning för bonusdagar, totalt	274 945 kr
Totalsumma	27 494 500 kr

Källa: Försäkringskassan 4

Tabellen ovan visar kostnaderna för de utbetalningar som har skett till alla som har fått jämställdhetsbonus under 2009, en summa som totalt uppgår till cirka 27,5 miljoner kronor. Vad gäller administrationen pågår i skrivande stund en utredning hos Försäkringskassan där man försöker reda ut även de fasta och rörliga kostnaderna för detta. Preliminärt bedömde man engångskostnaderna för att utforma de nya system som krävdes till 26,5 miljoner kronor (Källa: Försäkringskassan 2). Administrationen bedömdes vid samma tillfälle till ca 43,2 miljoner kronor, en siffra som troligtvis är något hög eftersom den beräknas på när reformen är i full gång – dvs. med ett större antal användare. I väntan på de exakta siffrorna kan vi bara konstatera att de ligger på ett antal miljoner kronor.

2.3 Slutsats och sammanfattning av jämställdhetsbonusen

Det visar sig att alla de farhågor som Försäkringskassan hade inför reformens införande infaller.

Detta innebär att reformen inte får någon möjlig mätbar effekt och att i princip alla ansökningar kommer in först *efter* det att Försäkringskassan skickade ut ansökningshandlingar till samtliga berättigade. Vidare är det ekonomiska incitamentet mycket svagt. Den genomsnittliga utbetalningen

på 4 024 kronor under 2009 motsvarar knappt två (2) procent av den genomsnittliga utbetalningen av föräldrapenning på 214 000 kronor. Detta är återigen möjligt att jämföra med ROT-avdraget där man har beräknat att det krävs minst en 50-procentig skattesubvention för att påverka individens beteende.

Allt detta till en kostnad av drygt 27 miljoner kronor i rena utbetalningar och troligtvis nästan lika mycket eller mer i engångskostnader för att utforma systemet. De administrativa kostnaderna varje år uppgår också till ett antal miljoner – en siffra som kommer att klargöras från Försäkringskassans sida i höst, men som till stor del hade kunnat undvikas om systemet hade blivit integrerat direkt i den existerande föräldraförsäkringen. Pengar som allihop är kastade i sjön.

3. Vårdnadsbidraget

Vårdnadsbidraget instiftades 2008. Reformens syfte är enligt regeringen att ge föräldrar möjlighet att tillbringa mer tid med sina barn. Lagen innebär en utvidgning av kommunernas kompetensområden och tillåter dessa att införa ett system där föräldrar kan erhålla ett bidrag om 3 000 kronor för att vårda barn mellan ett och tre år, utanför den offentligt finansierade barnomsorgen. Kommunerna har möjlighet att införa ett snävare åldersintervall för vilka barn man kan erhålla vårdnadsbidraget för och kan även sänka ersättningsnivåerna. Kommunerna har också möjlighet att införa så kallade reducerade vårdnadsbidrag, där föräldrarna får en mindre summa pengar men samtidigt rätten att nyttja den offentliga förskolan ett begränsat antal timmar i veckan.

Förutsättningen för att kunna erhålla vårdnadsbidrag är att det barn man erhåller bidrag för inte tar del av den offentligt finansierade förskolan samt att ingen i hushållet erhåller a-kassa, aktivitetsstöd, föräldrapenning, introduktionsersättning, sjukpenning som varat längre än 365 dagar, sjukpenning under eller omedelbart efter en period med a-kassa, sjuk- eller aktivitetsersättning, ålderspension eller äldreförsörjningsstöd. Det finns inga hinder för att kombinera vårdnadsbidrag med förvärvsarbete, och bidraget är inte heller knutet till individen. Ingen nationell kartläggning har gjorts av vårdnadsbidraget och ingen nationell myndighet har någon överblick över systemet och dess effekter. Detta är problematiskt eftersom det innebär att det i princip blir omöjligt att utvärdera reformen eftersom man, i kontrast till i princip alla andra offentliga försäkrings- eller bidragssystem, inte har någon möjlighet att föra statistik. SCB har påbörjat en utredning på uppdrag av socialdepartementet, som dock inte kommer att vara klar förrän efter valet.

Vi har därför genom e-post och telefonsamtal kontaktat alla de 83 kommuner (Källa: SKL 1) som hade vårdnadsbidrag från den 1 januari 2009 eller tidigare för att fråga dem:

- Hur många unika hushåll som tagit ut vårdnadsbidraget under 2009;
- hur stor andel av de ansökande föräldrarna som var kvinnor samt;
- vad de vuxna i hushållet nu har och tidigare haft för ställning på arbetsmarknaden.

Vi har fått svar från 55 av de sammanlagt 83 kommunerna. Dessa data har varit av delvis skiftande karaktär på grund av att inget enhetligt system har upprättats: samtliga 55 har svarat på hur stort antal hushåll, 37 kommuner har svarat på hur stor andel av de sökande som var kvinnor, medan bara en handfull kommuner kunde ge oss mer detaljerad information om vilka som sökt.

Statistiken redovisas i Appendix 1. Statistiken kan ha mindre variationer som beror på att vissa kommuner för statistik på det antal barn som erhållit vårdnadsbidrag medan andra har räknat antal hushåll. Vidare för vi vidare de reservationer vi fått från tjänstemän på flera kommuner som har sammanställt dessa data åt oss; ibland för hand, vilket gör att den mänskliga faktorn här kan ha medfört några mindre felaktigheter.

Med denna information kan vi konstatera att vårdnadsbidraget inte är ett litet, perifert, alternativ till förskolan. Tvärtom har i genomsnitt 7,8 procent av barnen i aktuell ålder uppbringat vårdnadsbidrag i minst en månad under 2009, i de kommuner vi har fått uppgifter från. Vi kan vidare konstatera att det verkar vara i landsortskommuner som bidraget utnyttjas flitigast. Den procentuella användningen

toppas av kommuner som Vansbro, Vårgårda och Ovanåker medan Stockholmsförorter som Nacka, Upplands Väsby och Täby återfinns i botten på listan.

När det kommer till effekter på arbetsutbud ger dock inte uppgifter på kommunal nivå någon egentlig vägledning. Detta eftersom personen som söker eller får bidraget utbetalt, inte behöver vara samma person som är hemma med barnet. För att få en tydligare bild över detta har vi därför samlat in persondata för att kunna studera inkomsteffekterna. I detta arbete har kommunerna Mark, Trosa och stadsdelsförvaltningen i Enskede, Årsta och Vantör varit behjälpliga.

Vi har fått 266 unika observationer på föräldrar i familjer som erhållit vårdnadsbidraget under minst lika lång tid under 2009 som under 2008; det vill säga i de fall man borde kunna se en minskning av inkomst och arbetsutbud mellan dessa år. Av observationerna är 192 stycken kvinnor och 74 män. Anledningen till att kvinnor är överrepresenterade kan delvis förklaras av att det finns ett antal ensamstående kvinnor med bidrag. Främst är det dock att de uppgifter vi mottog från Marks kommun bara innehöll information om den person i familjen som bidraget betalas ut till. Detta är i en överväldigande majoritet av fallen kvinnor. För sammanlagt 138 observationer har vi inkomstuppgifter både för 2008 och 2009. Av dessa 138 är 111 kvinnor och 27 män. I observationerna från Trosa och Enskede, Årsta och Vantör finns uppgifter på både den som faktiskt söker bidraget och på dennas medsökande partner i de fall det finns. Sammanlagt har vi inkomstuppgifter för 70 familjer från de sistnämnda.

Om vi jämför inkomsterna hos de personer där vi har inkomstuppgifter för både 2008 och 2009 så finner vi att de aggregerade inkomsterna har minskat med ungefär 7,5 procent. Siffran ska inte ses som en ren effekt av vårdnadsbidraget av ett flertal olika anledningar:

1. Den är inte kontrollerad för konjunktur, på aggregerad nivå borde den övergripande konjunkturen slå igenom i vår data. Då BNP föll och arbetslösheten ökade mellan 2008 och 2009 så är det troligt att de aggregerade inkomsterna bland våra observerade individer skulle ha minskat även utan vårdnadsbidraget.
2. Kvinnor är överrepresenterade i urvalet, Då kvinnors inkomster, i genomsnitt, påverkas mer än mäns av att familjen nyttjar vårdnadsbidraget så innebär det faktum att de är överrepresenterade att de aggregerade inkomstfallen är överdrivna.
3. Den tar endast in observationer där vi har inkomstuppgifter för både 2008 och 2009. Därmed saknas de som, av olika anledningar, får sina slutskattebesked under hösten och det är möjligt att vårdnadsbidragets effekter slår annorlunda på denna grupp än dem som får sitt slutskattebesked under våren. Om beteendet i denna grupp påverkas annorlunda av vårdnadsbidraget än i andra grupper är svårt att sja om.
4. Den är inte kontrollerad för de negativa effekterna som finns på inkomsten i kontrollåret (2008) på grund av eventuella uttag av vårdnadsbidrag och föräldraförsäkring som skedde under det året. Detta innebär att inkomsterna antagligen var under det normala i kontrollåret vilket innebär att siffran ovan är underskattad.

3.1 Vårnadsbidragets effekter på jämställdheten

Vårnadsbidragets potentiella effekter verkar inte vara jämt fördelade mellan könen. Att kvinnan betraktas som den som i huvudsak är ansvarig för barnens vård blir uppenbart när man tittar på de uppgifter som kommunerna uppgett. I alla de kommuner som lämnat uppgifter på huruvida det är kvinnor eller män som ansökt om vårnadsbidraget eller om utbetalningen för vårnadsbidraget går till en kvinna eller en man, är kvinnor i överväldigande majoritet. Av de observationer vi har fått in på dem som söker om vårnadsbidrag och får det utbetalt är 92,7 procent kvinnor.

Om vi vidare ser till de individuella observationer av individer som tillhör familjer som erhöll vårnadsbidrag minst lika länge 2009 som 2008, finner vi en tydlig skillnad mellan män och kvinnor. I tabellen nedan redovisar vi hur stora inkomstfall olika grupper ur samma data har haft, uppdelade i män och kvinnor respektive i inkomstdeciler för de båda könen.

Tabell 5 a: Kvinnor i familjer som erhåller vårnadsbidrags fördelning mellan inkomstdeciler och totalt med inkomstfall mellan 2008 och 2009

Decil	Decilgränser	Antal	Andel	Procentuellt inkomstfall	Andel med 20 % inkomstfall	Andel med 40 % inkomstfall
1	0-83 600	68	35,42%	-	42,86%	22,86%
2	83 601 - 118 100	29	15,10%	-29,5%	73,68%	57,89%
3	118 101 - 147 100	22	11,46%	-17,4%	46,67%	26,67%
4	147 101 - 176 900	30	15,63%	-7,4%	41,18%	11,76%
5	176 901 - 208 500	17	8,85%	-12,6%	36,36%	18,18%
6	208 501 - 238 400	10	5,21%	-22,1%	57,14%	28,57%
7	238 401 - 270 200	11	5,73%	-8,5%	33,33%	16,67%
8	270 201 - 307 400	3	1,56%	-11,9%	0,00%	0,00%
9	307 401 - 376 400	1	0,52%	-	0,00%	0,00%
10	376 401 -	1	0,52%	-	0,00%	0,00%
Totalt	0 -	192	100,00%	-10,8%	47,32%	26,79%

Tabell 5 b: Män i familjer som erhåller vårnadsbidrags fördelning mellan inkomstdeciler och totalt med inkomstfall mellan 2008 och 2009

Decil	Decilgränser	Antal	Andel	Procentuellt inkomstfall	Andel med 20 % inkomstfall	Andel med 40 % inkomstfall
1	0 - 103 100	4	5,41%	-	0,00%	0,00%
2	103 101 - 171 000	6	8,11%	-	0,00%	0,00%
3	171 001 - 211 000	9	12,16%	-11,6%	42,86%	42,86%
4	211 001 - 247 400	5	6,76%	-	0,00%	0,00%
5	247 401 - 283 000	14	18,92%	-1,1%	33,33%	0,00%
6	283 001 - 318 000	5	6,76%	-11,2%	50,00%	0,00%
7	318 001 - 356 000	10	13,51%	-16,3%	40,00%	20,00%
8	356 001 - 411 200	8	10,81%	-	0,00%	0,00%
9	411 201 - 526 300	6	8,11%	-	0,00%	0,00%
10	526 301 -	7	9,46%	-	0,00%	0,00%
Totalt	0 -	74	100,00%	-2,65%	25,71%	11,43%

Förklaring till tabellen: Decilgränserna är 2009 års deciler i totalen finns dock både fall och ökning i inkomst medräknande. Andelen med 20 % respektive 40 % inkomstfall är andelen av de antal observationer i decilen där vi har med inkomstdata för både 2008 och 2009 där inkomsterna faller med minst 20 respektive 40 %

Källa: Egen datainsamling

Tabellen visar att det bland männen finns ett inkomstfall på 2,65 procent mellan 2008 och 2009, medan det bland kvinnorna finns ett inkomstfall på 10,8 procent. Vi ser även att 26 procent av männen har ett inkomstfall på minst 20 procent att jämföra med hela 47 procent av kvinnorna. Om vi tittar på i vilken utsträckning det finns ett inkomstfall på 40 procent är skillnaderna än större och visar att 27 procent av kvinnorna jämfört med 11 procent av männen haft denna nivå av inkomstbortfall. Skillnaderna mellan kvinnor och män är i detta fall dock förmodligen underdrivna. Detta dels då en större del av männens inkomstfall kan förklaras med att de blivit arbetslösa, eftersom genomsnittsarbetslösheten för män ökade med nästan dubbelt så mycket mellan 2008 och 2009 som den gjorde för kvinnor (Källa: SCB 2). Men även på grund av att inkomstuppgifterna för 2008 inte är rensad för effekterna av uttag av föräldraförsäkring och vårdnadsbidrag under samma år. Detta torde vara en effekt som underskattar kvinnors bortfall då kvinnors uttag av dessa båda är högre och att de därmed i större utsträckning än män hade en ovanligt låg inkomst under kontrollåret.

Genom kalkylering kan vi kontrollera för uppskattningar av dessa effekter. Konjunkturedgången mellan 2008 och 2009 var ungefär 5 procent. Om vi antar att denna konjunkturedgång på aggregerad nivå omsätts i en minskning av inkomsterna på 5 procent och att denna minskning av inkomsterna av fördelade sig på samma sätt mellan könen som ökningen av arbetslösheten så slog 2/3 av dessa effekter mot männen medan 1/3 slog mot kvinnorna. För att justera den negativa effekten av vårdnadsbidraget på kvinnor för konjunkturen, ska den alltså minskas med 3,5 procent medan den för män ska minskas med ungefär 6,5 procent. Om vi ska justera för uttagen föräldraförsäkring och uttagna vårdnadsbidrag i kontrollåret 2008, bör vi börja med att se till hur mycket större de negativa inkomsteffekterna av dessa system är för 2008 än för 2009 bland våra observationer. Om vi antar att starttidpunkterna för att ta ut vårdnadsbidrag är relativt jämt fördelade över året; att den genomsnittliga tiden för föräldraförsäkring är 16 månader; att man tar ut föräldraförsäkring i en sammanhängande period innan man tar ut vårdnadsbidrag och att den genomsnittliga tiden för uttag av vårdnadsbidrag är 6 månader, så finner vi att av de totala effekterna som påverkar de observationer som vi använder, är fördelade så att 70 procent av effekterna ligger 2008 medan 30 procent ligger 2009. Detta innebär att 40 procent (70 % - 30 %) av effekterna måste rensas från 2008 års uppgifter. Det rimligt att anta att inkomsterna för en person som tar ut föräldrapenning minskar med 22,4 procent (man får 77,6 % av sin SIG i föräldraförsäkring). Av denna inkomstminskning är vi intresserade av 40 procent, det vill säga nästan 9 procent. Dessa 9 procent ska sedan delas upp mellan kvinnor och män i enlighet med andelen av föräldraförsäkringsdagarna som tas ut av respektive kön. För att göra det lätt för oss så tar vi här inte hänsyn till taken i systemen eller de annorlunda effekter som vårdnadsbidraget eventuellt kan tänkas ha. Då kvinnorna tar ut strax under 80 procent av föräldradagarna, blir deras inkomst för kontrollåret underskattad med drygt 7 procent ($22,4\% \times 40\% \times 80\%$) medan männens inkomst för kontrollåret bara underskattas med ungefär 1,7 procent ($22,4\% \times 40\% \times 20\%$). Om denna kalkyl stämmer skulle den aggregerade inkomsteffekten av vårdnadsbidraget för män vara i princip noll (även om man kan ana en liten positiv effekt) ($-2,5\% - 1,7\% + 6,5\%$) medan den för kvinnor skulle vara ungefär -14,5 procent ($-11\% - 7\% + 3,5\%$).

Effekter på inkomst ska inte likställas med det minskade arbetsutbudet. Utbudsminskningen kan vara större än effekterna på de aggregerade inkomsterna. Om det är så att en person som, innan reformen, ställde sin arbetskraft till förfogande men inte hade arbete, och därmed ingen inkomst, efter reformen inte längre ställer denna outnyttjade arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande så kan det innebära att det finns en negativ utbudseffekt men ingen negativ inkomsteffekt. Om det då exempelvis finns personer som jobbar ofrivillig deltid eller liknande bland de individer som vi studerar, är det alltså troligt att de negativa effekterna på arbetsutbudet är större än effekterna på inkomst. För att undersöka detta kan vi titta på andelen av män respektive kvinnor, som har barn för vilka de erhåller vårdnadsbidrag, och befinner sig i de lägre decilerna. I tabellen ovan kan vi se att bland kvinnor som erhåller vårdnadsbidrag är den lägsta inkomstdecilen överrepresenterad med hela 35 procent av observationerna och över 75 procent av kvinnorna befinner sig i de fyra lägsta decilerna, där man kan anta att de inte förvärvsarbetar heltid. Motsvarande siffror för män är 5 procent och 32 procent. Med detta som bakgrund kan man, utifrån ovanstående kalkylerade potentiella inkomsteffekt, göra en grov uppskattning av vårdnadsbidragets effekter på mäns arbetsutbud till runt noll medan den negativa effekten på kvinnors arbetsutbud snarare torde närma sig 20 procent. Dessa uppskattade effekter stämmer ganska väl överens med de effekter på arbetsutbudet som den norska statistiska centralbyrån fann när de utvärderade de systemet med "kontantstöd" som fanns i Norge och som till sin utformning är mycket likt det svenska vårdnadsbidraget. (Källa: Norska statistiska centralbyrån 1).

Vi kan också se att inkomsteffekterna eller andelarna med inkomstfall på 20 procent respektive 40 procent inte är fördelade på samma sätt mellan män och kvinnor som erhåller vårdnadsbidrag. Bland kvinnorna så finner vi de stora negativa inkomsteffekterna liksom de stora andelarna med hög negativ inkomsteffekt koncentrerade till de lägre decilerna. Bland männen är det istället framförallt runt de med medelinkomst som det går att finna negativa effekter. I den andra inkomstdecilen för kvinnor är inkomstfallet nästan 30 procent och andelen med inkomstminskningar på över 40 procent är nästan 60 procent. I denna grupp kan man tänka sig att arbetsutbudet faller betydligt mer än genomsnittet.

Vi kan också dela in de 70 familjer vi har data på efter inkomstdeciler. Detta ger följande tabell:

Tabell 6: Familjerna som erhåller vårdnadsbidrag, uppdelade efter mannens och kvinnans inkomst

Kvinnor	Män										
	DI 1	DI 2	DI 3	DI 4	DI 5	DI 6	DI 7	DI 8	DI 9	DI 10	Ingen
DI 1	1	2	1	3	2	1	4	5	1	1	3
DI 2							2		1		1
DI 3		1	1		3	3	1		1		2
DI 4		1	2	1	2	2			1	3	
DI 5		1	3					1	1	2	
DI 6					1	1		1			
DI 7		1					1		1		1
DI 8											
DI 9								1			
DI 10	1									1	
Ingen											

Förklaring till tabellen: Decilerna är 2009 års deciler och kvinnorna är uppdelade de kvinnornas inkomstdeciler medan männen är uppdelade efter männens. De fält som är blåmarkerade är familjer där det finns en ensam försörjare (det vill säga bara en förälder eller en förälder i den lägsta inkomstdecilen); de fält som är blåskuggade har enligt definitionen en huvudsaklig försörjare (den enda föräldern har mer än dubbelt så hög inkomst som den andra) och de vita fälten är familjer med relativt jämn inkomst.

Källa: Egen datainsamling

Man kan grovt dela upp de ovanstående 70 familjerna i tabellen i tre kategorier:

- De familjer som har en ensam försörjare, antingen för att den enes inkomst är väldigt låg eller för att det är en ensamstående förälder. Av de 70 familjer som vi har observerat har 26 stycken en ensam försörjare, 8 stycken av dessa är kvinnor och 7 av dessa 8 kvinnor är ensamstående. Vi finner inga ensamstående män som erhåller vårdnadsbidrag bland våra observationer.
- De familjer som har en huvudsaklig försörjare, vilket innebär att en av föräldrarna har mer än dubbelt så hög inkomst som den andra föräldern. Av våra 70 familjer är 14 sådana där det finns en huvudsaklig försörjare och i alla dessa fall är den huvudsakliga försörjaren en man.
- De familjer som har en relativt jämn inkomstfördelning; det vill säga att ingen av föräldrarna har mer än dubbelt så hög inkomst som den andra föräldern. Av de 70 familjer som vi observerar är 30 familjer med relativt jämn inkomstfördelning. Av dessa 30 befinner sig 19 män i en högre inkomstdecil än sina kvinnor. Bara 4 av kvinnorna har en högre inkomst än sina män.

Vårdnadsbidraget verkar ha olika effekter på dessa olika kategorier av familjer. På familjerna med en ensam försörjare är förändringarna i inkomst väldigt små, detta eftersom en av föräldrarna troligtvis redan mer eller mindre befinner sig hemma och kan ta hand om barnet. Hos de ensamstående kvinnorna finns det sannolikt, i de fall de har en förvärvsinkomst, andra lösningar som familj eller vänner. Bland de familjer som har en huvudsaklig försörjare är det vanligast att det går att observera ett, ofta relativt stort, inkomstfall hos den föräldern som har den lägre inkomsten. Detta har i alla våra observerade familjer varit kvinnan.

De familjer som har relativt jämna inkomster reagerar olika beroende på hur höga inkomsterna är. Bland familjer som har väldigt låga inkomster finns det inga stora inkomstfall hos någon av föräldrarna, sannolikt av den enkla anledningen att de redan är hemma tillräckligt mycket för att ta hand om barnen. Bland familjer med väldigt höga inkomster verkar inte heller finnas någon inkomsteffekt, kanske för att de använder sig av andra lösningar för sin barnomsorg. Bland familjerna med mer genomsnittliga inkomster finns tre scenarion som förekommer ungefär lika ofta:

- Ett inkomstfall hos båda föräldrarna. Ofta är detta inkomstfall ganska litet och antagligen löser många familjer omsorgen av barnen genom att jobba skift, ta hjälp av familjen och gå ned något i arbetstid.
- Ett inkomstfall hos den ena föräldern. När det bara är den ena föräldern som går ner i inkomst är det oftast kvinnan. Minskningarna av inkomst är ofta relativt små och kombinerade med det så kallade halva eller reducerade vårdnadsbidraget.

- Inget inkomstfall hos någon av föräldrarna. I många fall tar dessa familjer ut vårdnadsbidrag över sommaren när de troligtvis ändå är lediga, ett fenomen som ett flertal kommunala handläggare vittnat om och som vi dessutom kunnat se i det månadsdata vissa kommuner¹ kunnat tillhandahålla. Detta blir egentligen en ren subvention av föräldrarnas semester och syftet med reformen uppfylls då egentligen inte.

I nära hälften av de observerade fallen (29 av 70) så befinner sig kvinnan i en låg inkomstdecil och försörjs därmed helt eller delvis av sin man medan det omvända förhållandet bara observeras en gång.

3.2 Ekonomin bakom vårdnadsbidraget

Kristdemokraterna har, med påstått stöd i en RUT-utredning där man räknat ut hur mycket föräldrarna måste tjäna för att de ska betala mer i skatt än vad det kostar att ha ett barn på förskolan, hävdar att vårdnadsbidraget är samhällsekonomiskt effektivt. Enligt SCB var kostnaden per barn inskrivet i den kommunala förskolan 113 112 kronor, medan vårdnadsbidraget kostar det offentliga 36 000 kronor. Problemet med Kristdemokraternas resonemang är att man då antar att alla kostnader i förskolan är marginalkostnader som försvinner när man tar ett barn ur förskolan. Detta är dock inte fallet. Vissa av kostnaderna är mer eller mindre fasta så som lokaler och administrativ personal. Andra kostnader är halvfasta och kan minska som tillräckligt många barn tas ur förskolan, exempelvis antalet förskolelärare. Slutligen är somliga kostnader marginalkostnader, som maten som barnen äter och pärlorna de lägger på pärlplattor. I tabellen nedan har vi gjort ett försök att dela upp kostnaderna för en förskoleplats i marginalkostnader, halvfasta kostnader och fasta kostnader.

Tabell 7: Genomsnittliga kostnader för en förskoleplats i Sverige

Kostnad per barn i den kommunala förskolan	113112
Procentuella personalkostnaden	74,40%
Total genomsnittlig personalkostnad per barn	84155,33
Procentuella lokalkostnaden	12,78%
Totala genomsnittlig lokalkostnad per barn	14455,71
Övriga kostnader (mat, material, resor)	12,82%
Totala genomsnittliga övriga kostnader per barn	14500,96
Marginalkostnad per barn	
1/2 av de övriga kostnaderna (ex: mat och visst material)	7250,479
Summa marginalkostnad	7250,479
Halvfasta kostnader per barn (som ökar med vart femte barn)	
4/5 av personalkostnaderna	67 324,26
1/4 av de övriga kostnaderna (ex: fortbildning)	3 625,24
Summa halvfasta kostnader	70 949,5

¹ I Uddevalla, Uppsala, Ökerö, Trosa och Gnesta tas över 37 % av vårdnadsbidragen ut under maj-augusti. Motsvarande siffra för januari-april är 32 % och för september-december 31 %.

Fasta kostnader per barn (som ökar med vart tjugonde barn)

Lokalkostnaderna	14 455,71
1/5 av personalkostnaderna	16 831,07
1/4 av de övriga kostnaderna (ex: inventarier)	3 625,24
Summa fasta kostnader	34 912,02

Förklaring av tabellen: De olika kostnaderna är ett genomsnitt av kostnaderna i Sveriges kommuner. De övriga kostnadernas fördelning är uppskattad.

Källa: SCB 3

För varje barn som tas ur förskolan kan man spara in marginalkostnaden. Frågan blir då hur stor andel av de vårdnadsbidrag som en kommun betalar ut leder till att en plats mindre i förskolan tas i anspråk? En andel av föräldrarna skulle ändå välja att ha sina barn hemma. Enkäter över denna fråga har gjorts i bland annat Vårgårda, Ängelholm och Uddevalla. I Uddevalla säger strax över 40 procent av dem som tar ut vårdnadsbidrag att de inte skulle sätta sina barn i den offentligt finansierade barnomsorgen om vårdnadsbidraget försvann och ytterligare nästan 10 procent är osäkra (Källa: Uddevalla 1). När drygt 40 procent av de barn som det söks vårdnadsbidrag för har en förälder i den lägsta inkomstdecilen verkar det inte otroligt – att ha barn i förskolan är trots allt förknippat med en avgift. Utöver detta är en ganska stor del av de utbetalda bidragen reducerade vårdnadsbidrag där barnen fortfarande nyttjar förskolan och där man därmed inte kan spara på samma sätt som om ett barn tas ur förskolan helt och hållet. Ett rimligt antagande är att marginalkostnaderna kan sänkas för ett barn för ungefär vart annat vårdnadsbidrag som betalas ut.

När det kommer till de halvfasta kostnaderna är dessa mindre flexibla. Man kan inte göra sig av med personal hur som helst i en kommun, dels på grund av avtal med också på grund av att de några månader senare återigen behövs. Om vi antar att tröskeln för de halvfasta kostnaderna är fem barn (ungefär så många som det går på en förskolelärare) kan man tänka sig att sju till åtta barn behöver tas ur förskolan i en kommun, innan man kan skära ner på denna kostnad. Detta skulle innebära att för ungefär vart 15:e vårdnadsbidrag som betalas ut så försvinner halvfasta kostnader för fem barn.

Slutligen så finns de fasta kostnaderna i form av lokaler och inventarier. Dessa är kostnader som tar tid att ta bort på grund av hyresavtal och avskrivningsregler. Att ta bort hela enheter har också tydliga negativ effekter som att närheten till hemmet minskar vilket i sin tur för med sig kostnader för restid och transport och i vissa områden behövs helt enkelt en förskola. Kommunerna måste också ha en viss förberedelse och kan inte lägga ner förskolor hur som helst eftersom föräldrarna till nästa årskull barn kanske vill nyttja förskolan. Dessa kostnader är alltså väldigt oflexibla. Det finns rapporter om att förskolor behövt lägga ner på Järvafältet på grund av vårdnadsbidrag, men detta är troligen ett extremfall. Om vi antar att förskoleenheterna består av ungefär 20 barn var är en uppskattning att ungefär 50 barn behöver tas ur förskolan för att man ska kunna ta bort en enhet inom en kommun. Detta innebär att det krävs ungefär 100 vårdnadsbidrag innan man kan spara in fasta kostnader för 20 barn.

Hur mycket man uppskattningsvis då kan spara per vårdnadsbidrag som betalas ut finns sammanfattat i tabellen nedan:

Tabell 8: Uppskattad kalkyl av hur mycket en kommun kan spara på förskolan genom att ett barn får vårdnadsbidrag

Marginalkostnader som man kan minska för ett barn med vartannat barn som får vårdnadsbidrag	3625 kr
Halvfasta kostnader som man kan minska för fem barn med vart femtonde barn som får vårdnadsbidrag	23650 kr
Fasta kostnader som man kan minska för tjugo barn för vart hundra barn med vårdnadsbidrag	6982 kr
Summa man kan spara på förskolan per barn som får vårdnadsbidrag	34257 kr

Källa: Beräkningar utifrån tabell 7

Vårdnadsbidraget kostar 36000 kronor per barn och år. Utöver detta tillkommer kostnaden som kommunen betalar för administrationen. Vårdnadsbidraget används ofta bara i kortare perioder vilket kan leda till kostnader i form av försvårad planering vilket går att se som ytterligare en administrativ kostnad. De administrativa kostnaderna kan godtyckligt uppskattas till en tjugondel av själva bidraget. Utöver det så finns det, som tidigare nämnt, med stor sannolikhet också en negativ inkomsteffekt. Dess storlek kan man diskutera, men utifrån de siffror vi presenterat tidigare är det ett rimligt antagande att den är ungefär 5 procent. Om medelinkomsten för någon som tar ut vårdnadsbidraget är 140 000 kronor per år innebär det ett bortfall på cirka 1500 kronor. Slutligen är förskolan också delfinansierad av föräldrarna, en inkomst som kommunerna förlorar och som brukar ligga på omkring 10 procent vilket blir cirka 10 000 kronor. Eftersom bara vartannat vårdnadsbidrag tar ett barn ur skolan blir den förlorade intäkten per vårdnadsbidrag således runt 5 000 kronor. Vi sammanfattar dessa siffror i tabellen nedan och konstaterar att påståendet att vårdnadsbidraget skulle vara en bra affär för kommunen helt enkelt inte är sant.

Tabell 9: Kalkylerad kostnad per barn som erhåller vårdnadsbidrag

Vårdnadsbidrag för ett barn ett år	36000
Förlorad självfinansiering för ett barn, för ca varannan som får vårdnadsbidrag	5000
Förlorad skatteintäkt	1500
Administrativ kostnad för bidraget	1800
Total kostnad för vårdnadsbidrag per barn och år	44300

3.3 Diskussion och analys av vårdnadsbidraget

Vårdnadsbidraget leder till att kvinnor minskar sitt arbetsutbud och därmed också sina förvärvsinkomster. Det leder till att den ojämställda fördelningen av inkomster mellan män och kvinnor förstärks. Det är vidare de ekonomiskt svaga kvinnorna med svaga positioner på arbetsmarknaden som i huvudsak minskar sitt arbetsutbud och sina inkomster på grund av vårdnadsbidraget. Individuer i dessa grupper riskerar i och med vårdnadsbidraget att hamna i en förlängd bortavaro från arbetsmarknaden som kan leda till att deras humankapital eroderas och att de hamnar i ett mer permanent utanförskap. I många fall (nästan 50 procent) är mödrarna till barnen som erhåller vårdnadsbidrag i någon mån beroende av sina män för sin försörjning. Att dessa kvinnor minskar sitt arbetsutbud och sin inkomst när de erhåller vårdnadsbidraget, riskerar att leda till att denna grupp ytterligare försvagas och blir än mer beroende av sina män eller familjer. Den

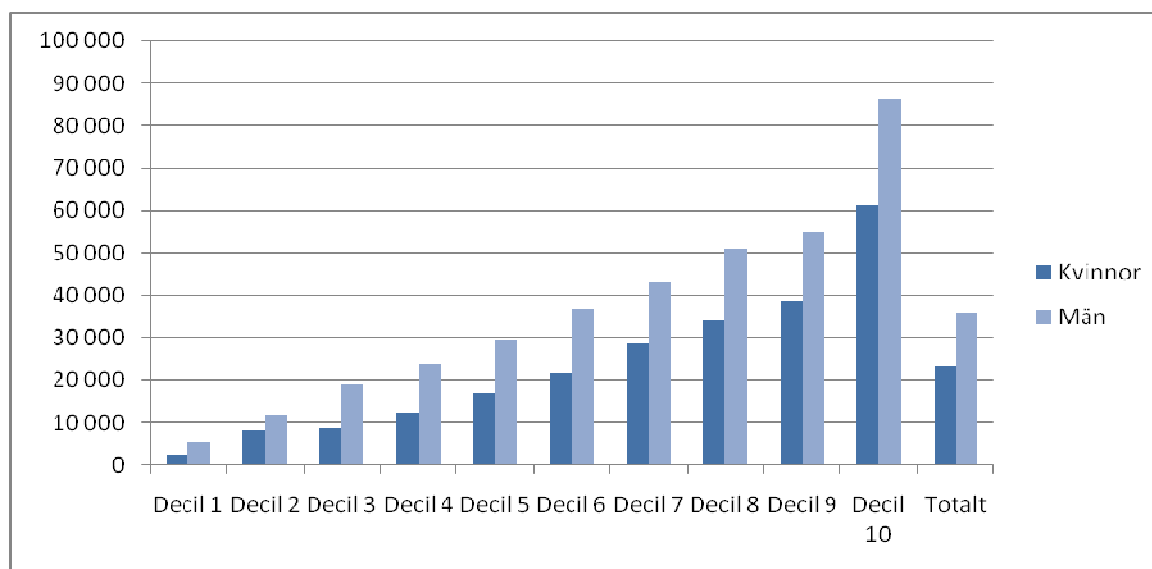
försvagande position dessa kvinnor får riskerar att leda till, om de senare skulle hamna i en situation där de inte längre blir försörjda av sin partner eller familj, att de måste försörjas av samhället. Vårnadsbidraget riskerar dessutom också att befästa normen om kvinnan som huvudansvarig för hem och barn. Detta gäller definitivt i de ungefär 60 procent av fallen då kvinnan blir hemma med barnet på hel- eller deltid, men även i de fall där en mer jämlik minskning av arbetstiden sker. I de relationer där mannen och kvinnan arbetar lika mycket så gör även där oftast kvinnan en större del av det obetalda arbetet i hemmet. Om detta ökar är det sannolikt att bördan på kvinnan ökar mer än bördan på mannen. Risker för detta är särskilt stor i de fall då minskningen av den totala arbetstiden i familjen är liten.

Ekonomiskt kan vårnadsbidraget vid första anblick se ut att vara en bra affär men om man tittar närmare så ser man att förtjänsterna är små eller obefintliga. Om man genomförde den, av Kristdemokraterna föreslagna höjningen av vårnadsbidraget till 6000 kronor, skulle reformen definitivt inte vara lönsam. Visserligen skulle fler personer ta ut vårnadsbidrag vilket skulle göra planeringen och besparingarna i förskolan lättare och minska friktionskostnaderna, men utgifterna skulle dubblas och inkomstbortfallen skulle öka markant då fler personer med högre inkomster skulle ta ut vårnadsbidrag. Det finns även en studie av det finska systemet där nivåerna av vårnadsbidrag varierar mellan kommunerna, som har uppskattat att de negativa effekterna på kvinnors arbetsutbud av en ökning med 100 euro är ungefär 10 procent (Källa: Kosonen 1). Att ett liknande samband finns i Sverige är rimligt att anta. Om vårnadsbidraget dessutom gjordes obligatoriskt, något som Kristdemokraterna också förespråkar, skulle dubbelt så många barn som nu omfattas. Om en större andel av familjerna tog ut vårnadsbidrag i dubbelt så många kommuner, med markant mycket större minskningar av arbetsutbudet som följd, skulle det skulle det verkligen kunna påverka både lönebildning och produktion på ett destruktivt sätt. Detsamma skulle naturligtvis gälla för de ovan nämnda effekterna på jämställdheten.

4. Ökade skillnader i nettoinkomst

Under den gångna mandatperioden har skillnaderna i nettoinkomst mellan kvinnor och män ökat med 12 800 kronor (Källa: RUT 1). Förklaringen till detta är dock inte så enkel som att alla kvinnor har fått mindre och alla män har fått mer. Om vi delar upp de ökade skillnaderna i nettoinkomster efter decil framkommer också att det inte bara är att män har fått mer än kvinnor, utan också att rika har fått mer än fattiga och kanske främst att rika män har fått mer än fattiga kvinnor. Den rikaste tiondelen av männen har fått en ökad nettoinkomst på 86 200 kronor, vilket är mer än 33 gånger så mycket som de 2 600 kronor som den fattigaste tiondelen kvinnor har fått.

Diagram 4:² Ökning i nettoinkomst i löpande priser mellan 2006 och 2009, uppdelat i deciler resp. kvinnor och män, i kronor. Data i tabell.

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10	Totalt
Kvinnor	2 600	8 100	8 700	12 600	16 900	21 900	28 500	33 900	38 400	61 300	23 300
Män	5 300	11 800	18 900	23 700	29 800	36 700	43 100	51 000	55 000	86 200	36 100

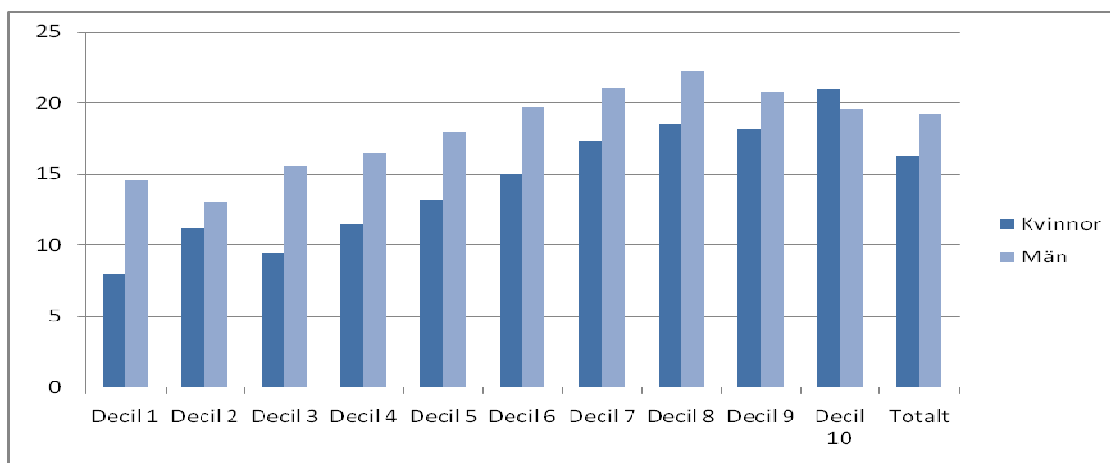
Källa: RUT 1

Hur ser det då ut om man istället studerar de procentuella effekterna? Är det så att anledningen till att kvinnor får lägre inkomstökningar beror på att de hade lägre inkomster innan perioden men att de knappar in på männen?

Tyvärr verkar det vara tvärtom. För även om tabellen nedan må se mer jämlik och jämställd ut än den tidigare, visar den att de lägre decilerna har en långsammare procentuell utveckling än de i de högre decilerna. Detta innebär alltså att skillnaderna mellan fattig och rik inte minskar utan ökar. Vi ser vidare att männens nettoinkomster i alla deciler utom den tionde ökar snabbare än kvinnornas. Även i detta avseende så fortsätter alltså nettoinkomstskillnaderna att öka.

² Diagram 4-7 utgår från personer över 20 år med en positiva inkomster från arbete, näringsverksamhet eller kapital.

Diagram 5: Procentuell ökning av nettoinkomsterna i löpande priser mellan 2006 och 2009 uppdelat mellan deciler och kvinnor och män, i procent. Data i tabell.

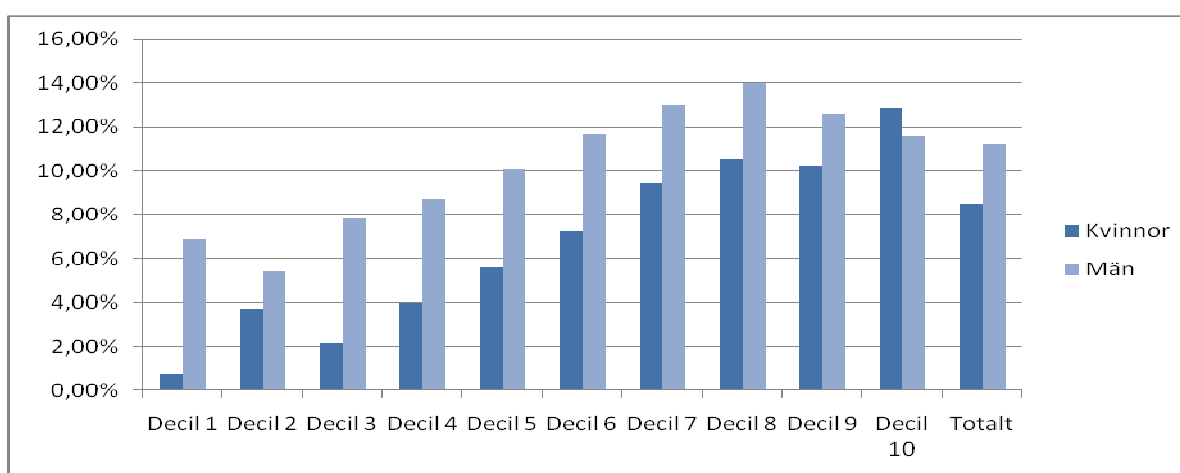

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10	Totalt
Kvinnor	8	11,2	9,5	11,5	13,2	15	17,3	18,5	18,2	21	16,3
Män	14,6	13	15,6	16,5	18	19,7	21,1	22,2	20,7	19,6	19,2

Källa: RUT 1

Bilden av en någorlunda jämn fördelning mellan deciler uppdelat på män och kvinnor försvinner dock om vi justerar för inflation och på det viset ser den reala ökningen i nettoinkomster. Gör vi detta framgår ännu tydligare att det är männen och de högre decilerna som fått stora realinkomstökningar. Kvinnorna i den lägsta decilen har haft en i jämförelse obetydlig ökning av den reala nettoinkomsten. Notera att denna procentuella förändring är över en fyraårsperiod.

Diagram 6: Real (inflationsjusterad) ökning av nettoinkomsterna 2006 och 2009 uppdelat mellan deciler resp. kvinnor och män, i procent. Data i tabell.

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10	Totalt
Kvinnor	0,75%	3,73%	2,15%	4,01%	5,60%	7,28%	9,42%	10,54%	10,26%	12,87%	8,49%
Män	6,90%	5,41%	7,84%	8,68%	10,07%	11,66%	12,97%	13,99%	12,59%	11,57%	11,19%

Källa: RUT 1 och SCB 4

Man kan med dessa siffror konstatera att det framförallt är kvinnor i de lägre decilerna som förlorar på regeringens politik. Vi översätter procenten i tabellen ovan till reala kronor och tittar på den rikaste tiondelen mäns och den fattigaste tiondelen kvinnors förändrade inkomster i reala kronor. Resultatet är närmast hårresande.

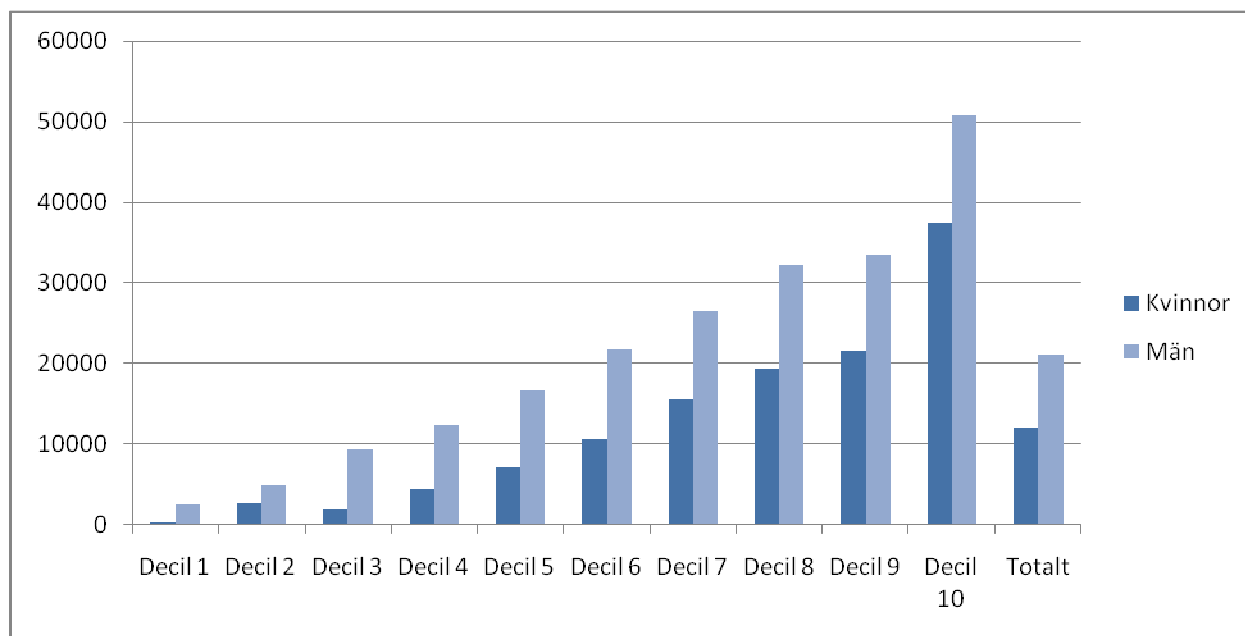
Den genomsnittliga nettoinkomsten för en kvinna i den första decilen var år 2006,32400 kronor medan den för män i den tionde decilen var 439300. Om vi multiplicerar dessa genomsnittinkomster med respektive decils reala nettoinkomstökningar under mandatperioden, så framkommer att en genomsnittlig kvinna ur den första decilen fått en ökning på 243 kronor, medan genomsnittsmannen i den tionde decilen istället har fått 50 827 kronor. I reella kronor har alltså den rikaste tiondelen av männen fått närmare 209 gånger så höga nettoinkomstökningar som den fattigaste tiondelen av kvinnorna. I tabellen och diagrammet nedan följer data för alla decilerna.

Tabell 10: Män och kvinnors realinkomstökningar i kronor mellan 2006 och 2009

	Kvinnor			Män		
	Procentuell realinkomstökning under mandatperioden	Genomsnittlig nettoinkomst 2006	Real nettoinkomstökning under mandatperioden i kronor	Procentuell realinkomstökning under mandatperioden	Genomsnittlig nettoinkomst 2006	Realinkomstökning under mandatperioden i kronor
Decil 1	0,75%	32 400	243	6,90%	36 300	2 504,7
Decil 2	3,73%	72 200	2 693,06	5,41%	90 600	4 901,46
Decil 3	2,15%	91 700	1 971,55	7,84%	119 200	9 345,28
Decil 4	4,01%	109 700	4 398,97	8,68%	143 500	12 455,8
Decil 5	5,60%	128 100	7 173,6	10,07%	165 500	16 665,85
Decil 6	7,28%	145 800	10 614,24	11,66%	186 200	21 710,92
Decil 7	9,42%	164 400	15 486,48	12,97%	204 500	26 523,65
Decil 8	10,54%	183 100	19 298,74	13,99%	230 200	32 204,98
Decil 9	10,26%	211 000	21 648,6	12,59%	265 400	33 413,86
Decil 10	12,87%	291 500	37 516,05	11,57%	439 300	50 827,01
Totalt	8,49%	142 990	12 104	11,19%	188 070	

Källa: RUT 1 och SCB 4

Diagram 7: Real (inflationsjusterad) ökning av nettoinkomsterna mellan 2006 och 2009 uppdelat mellan deciler och kvinnor och män, i kronor. Data i tabell.

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10	Totalt
Kvinnor	243	2 693,1	1 971,6	4 398,97	7 173,6	10 614,2	15 486,5	19 298,7	21 649	37 516,1	12 104
Män	2 504,7	4 901,5	9 345,3	12 455,8	16 665,9	21 710,9	26 523,7	32 205	33 414	50 827	21 055

Vi kan konstatera att ökningarna i skillnaden i nettoinkomst mellan könen och mellan decilerna är stora men varifrån kommer de?

Naturligtvis finns det många anledningar till att skillnaderna i nettoinkomst mellan könen har ökat. Bland annat har vi tidigare diskuterat vårdnadsbidragets potentiella effekt på detta område. Det går dock att se tre huvudsakliga anledningar till att nettoinkomsterna har förändrats under den gångna mandatperioden. Dessa är:

- Löneökningar
- Skattesänkningar
- Nedmonteringar av socialförsäkrings- och transfereringssystem

4.1 Löneökningar

En given faktor som har påverkat nettoinkomsterna under de gångna tre åren är löneökningar:

Tabell 11: Procentuell löneökning mellan 2006 och 2009, uppdelat mellan män och kvinnor och percentiler (i löpande priser)

	10:e percentilen	25:e percentilen	Median	75:e percentilen	90:e percentilen
Män	8,43%	8,42%	8,05 %	8,87%	8,27%
Kvinnor	7,69%	8,06%	8,57 %	7,66%	9,33%

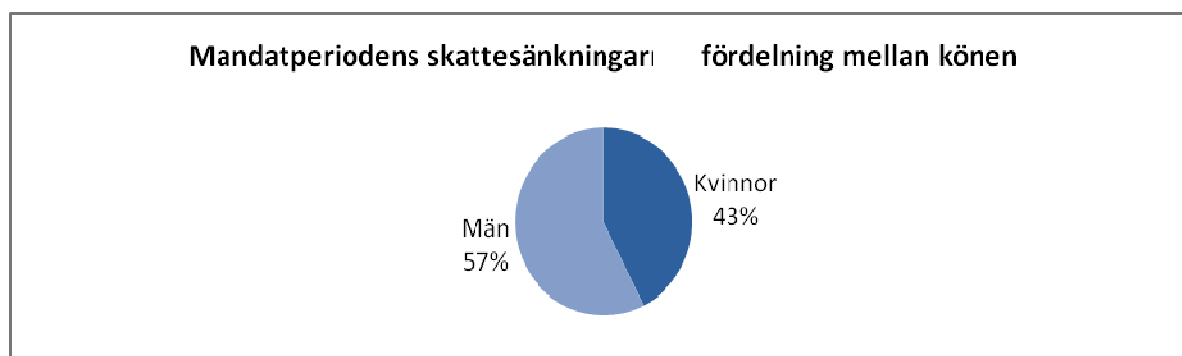
Källa: SCB 5

Percentilerna i tabellen ovan är data över alla som är anställda. Detta innebär att den 10 percentilen här inte ska jämföras med den första decilen i tidigare diagram, utan snarare med decil 4 för kvinnor och decil 3 för män (detta är en effekt av att fler män än kvinnor arbetar). Dessa löneökningar kan förklara en relativt stor del av de ökade skillnaderna i nettoinkomster i absoluta tal, eftersom männen hade högre genomsnittsinkomst än kvinnorna i alla deciler under 2006. Den manliga genomsnittliga nettoinkomsten var 45 000 kronor högre än den genomsnittliga nettoinkomsten för kvinnor. Med en löneökning på 8,5 procent under perioden så förklarar detta en ökning i nettoinkomstskillnader på nästan 4 000 kronor. Löneökningarna kan även förklara en liten del av ökningen i procentuella skillnader mellan könen. Detta beror främst på att man i de lägre decilerna av hela befolkningen ofta inte uppbär lön utan andra typer av ersättningar, som inte alls ökat i samma takt som lönerna under mandatperioden. Att kvinnorna i den 90:e percentilen har haft så mycket högre löneökningar än männen i samma percentil är en stor del av förklaringen till att kvinnorna har knappt nått på männen i den högsta decilen.

4.2 Skattesänkningar

Under mandatperioden har stora skattesänkningar genomförts, mest markanta är kanske jobbskatteavdraget, den avskaffade förmögenhetsskatten och den omgjorda fastighetskatten. Dessa har inte fördelats jämt mellan kvinnor och män.

Diagram 8: Mandatperioden – skattesänkningarnas fördelning mellan könen

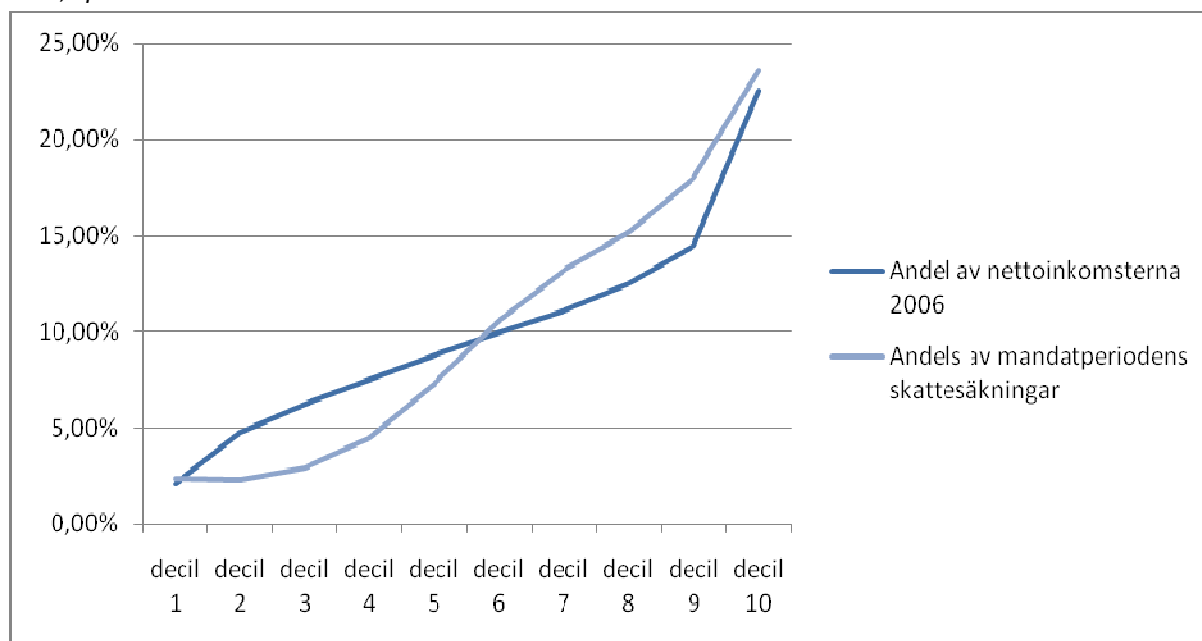
Källa: RUT 2

En anledning till att skattesänkningarna inte är jämt fördelade mellan könen är att män i genomsnitt tjänar mer än kvinnor vilket innebär att de sänkta inkomstskatterna också har större effekt för männen. Vidare är en större andel av pensionärerna kvinnor vilket, eftersom pensionärerna inte tar del av jobbskatteavdraget, även det missgynnar kvinnor som grupp. Den slopade förmögenhetsskatten och fastighetskatten gynnar i huvudsak också männen, eftersom de som grupp äger mer fastigheter och större förmögenheter än vad kvinnorna gör. Skattesänkningarna kan därför förklara en relativt stor del av den ökade nettoinkomstskillnaden mellan män och kvinnor.

Mandatperiodens skattesänkningar uppgår till ungefär 85 miljarder, varav 57 procent tillfaller männen och 43 procent kvinnorna (RUT 2). Om man tänker sig att skattesänkningarna fördelas mellan ungefär sju miljoner skattebetalare³ (SCB 6), som är någorlunda jämt fördelade mellan könen, ges den genomsnittlige mannen nästan 3 500 kronor mer per månad änden genomsnittliga kvinnan.

Även de ökade procentuella skillnaderna kan delvis förklaras av skattesänkningarna. Detta går att se i diagrammet nedan.

Diagram 9: De olika inkomstdecilernas andel av mandatperiodens skattesänkningar och nettoinkomsterna 2006, i procent.

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10
Andel av nettoinkomsterna 2006	2,05%	4,77%	6,22%	7,51%	8,75%	9,98%	11,13%	12,53%	14,51%	22,55%
Andel av mandatperiodens skattesänkningar	2,40%	2,30%	2,90%	4,50%	7,30%	10,60%	13,20%	15,20%	18%	23,60%

Källa: RUT 2

Diagrammet visar helt enkelt hur de lägre decilernas andel av mandatperiodens skattesänkningar är lägre än vad deras andel av inkomsterna var 2006. De högre decilernas andel av skattesänkningarna är tvärtom större än deras inkomstandel. Detta innebär att de högre decilerna drar ifrån; inte bara i antal kronor utan också räknat i procent. Utifrån genomsnittlig inkomst och andel av skattesänkningarna, kan vi räkna ut de olika decilernas procentuella skattesänkningar. Detta följer i tabell 12 nedan. I tabellen har vi också lagt in fördelningen av män respektive kvinnor i de olika decilerna, för att det ska bli tydligt att de ovan nämnda skatteeffekterna också leder till att män procentuellt drar ifrån kvinnor. Detta på grund av att de inkomstdeciler där andelen av skattesänkningarna överstiger andelen inkomster mycket väl stämmer överens med de deciler där män är överrepresenterade och kvinnor underrepresenterade.

³ I Sverige finns det år 2010 7 237 122 personer från och med 20 års ålder. De flesta av dessa kan antas ha en någon typ av inkomst och påverkas därmed av förändringar i skattesystemet.

Tabell 12: Andel män respektive kvinnor samt de procentuella skattesänkningarna under mandatperioden i de olika inkomstdecilerna 2006

Decil	Andel kvinnor	Andel män	Procentuella skattesänkningar
1	59,00%	41,00%	8,52%
2	72,00%	28,00%	3,52%
3	64,00%	36,00%	3,40%
4	56,00%	44,00%	4,37%
5	59,00%	41,00%	6,08%
6	53,00%	47,00%	7,74%
7	48,00%	52,00%	8,64%
8	39,00%	61,00%	8,84%
9	33,00%	67,00%	9,04%
10	26,00%	74,00%	7,62%

Källa: RUT 1

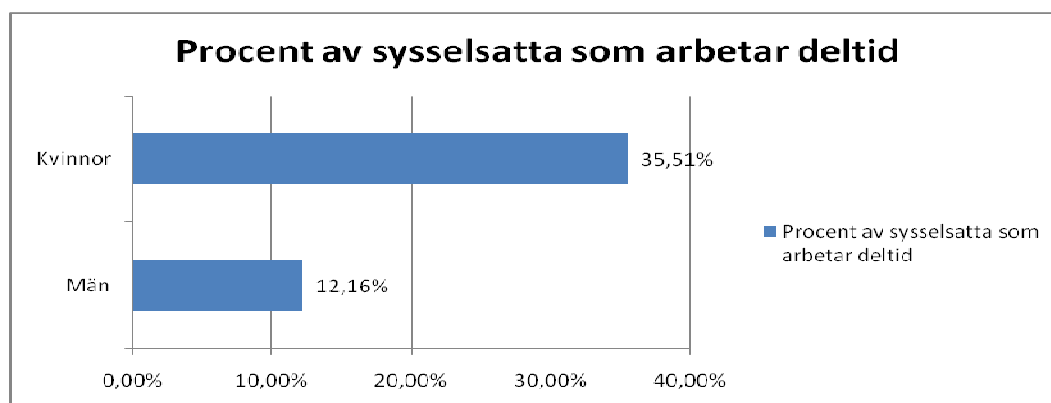
Viktigt att understryka är också att de skattesänkningar som bidrar till dessa öknings i nettoinkomst är en stor del av den försvagning av de offentliga finanserna med nästan 90 miljarder kronor under 2010, som nyligen konstaterades av Riksdagens utredningstjänst (Källa: RUT 3).

4.3 Nedskärningar i socialförsäkrings- och transfereringssystem

Under mandatperioden har det skett ett antal nedskärningar i de sociala trygghetssystemen. Tydliga exempel är nedskärningar i arbetslöshets- och sjukförsäkringar. Överlag har dessa reformer slagit mot de lägre decilerna som förlitar sig mest på dessa system. På grund av tak i socialförsäkringarna är effekterna av dessa nedskärningar mer eller mindre obefintliga från decil 6 och uppåt, där de som ingår har inkomster på 200 000 eller mer. I vissa fall, som med de sänkta ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen, har det slagit ungefär lika hårt mot män och kvinnor i de nedre decilerna. Under finanskrisen har denna reform till och med slagit hårdare mot män, på grund av att arbetslösheten för män inom denna grupp är högre än för kvinnor. Men vissa reformer, som vid första anblick kan verka könsneutrala, slår hårdare mot kvinnor helt enkelt eftersom de utnyttjar systemet mer. Låt oss studera några exempel.

En sådan är den minskade möjligheten att ta ut arbetslöshetsförsäkring på deltid. Deltidsarbete är, som tidigare nämnts, mycket vanligare hos kvinnor än hos män. I diagrammet nedan ser vi att 35,5 procent av de sysselsatta kvinnorna arbetar deltid medan bara 12 procent av de sysselsatta männen gör det.

Diagram 10: Andel av de sysselsatta männen och kvinnorna som arbetade deltid första kvartalet 2009

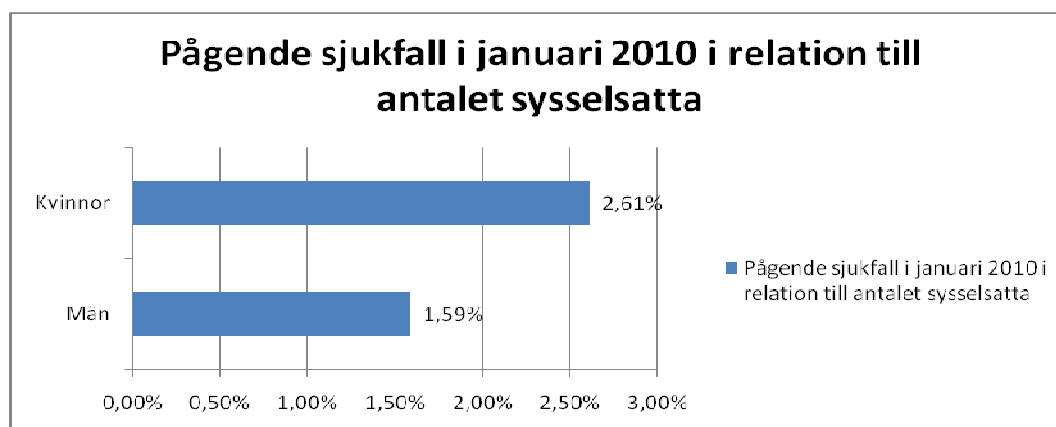

Källa: SCB 7

Att kvinnorna är överrepresenterade bland deltidsarbetande är inte självvalt. Fler kvinnor än män uppger nämligen att de är undersysselsatta om de får frågan; 60 procent av dem som uppgav att de var undersysselsatta under det första kvartalet 2009 var kvinnor (Källa: SCB 8). En reform som begränsar möjligheten att stämpla på deltid slår därför hårdare mot kvinnornas aggregerade inkomster än mot mäns.

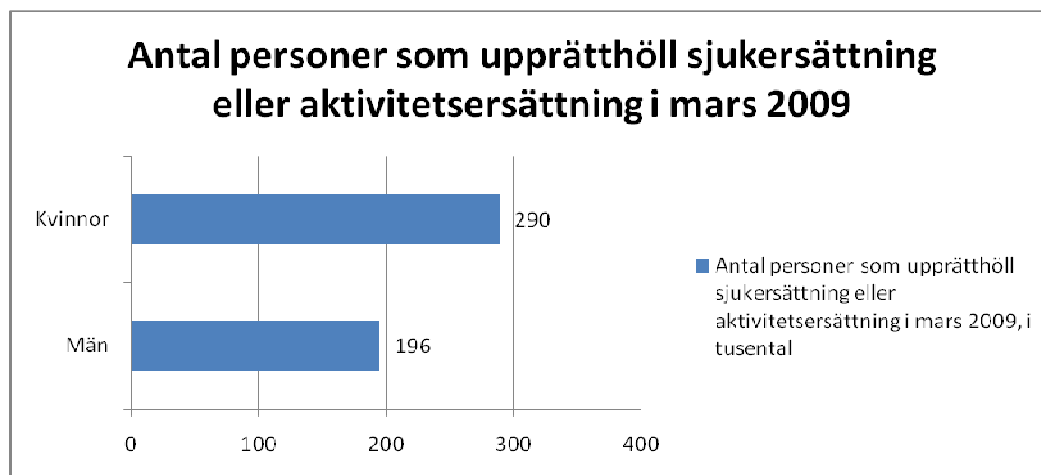
Under mandatperioden har det också genomförts en rad försämringar i sjukförsäkringen; bland annat har man sänkt ersättningsnivåerna och sänkt taket. Även dessa reformer drabbar, på aggregerad nivå, kvinnor mer än män eftersom kvinnor överlag har högre ohälsotal. Att så är fallet kan utläsas i de två nedanstående diagrammen.

Diagram 10: Pågående sjukfall i januari 2010 i förhållande till antalet sysselsatta uppdelade mellan könen, i procent

Källa: Försäkringskassan 5

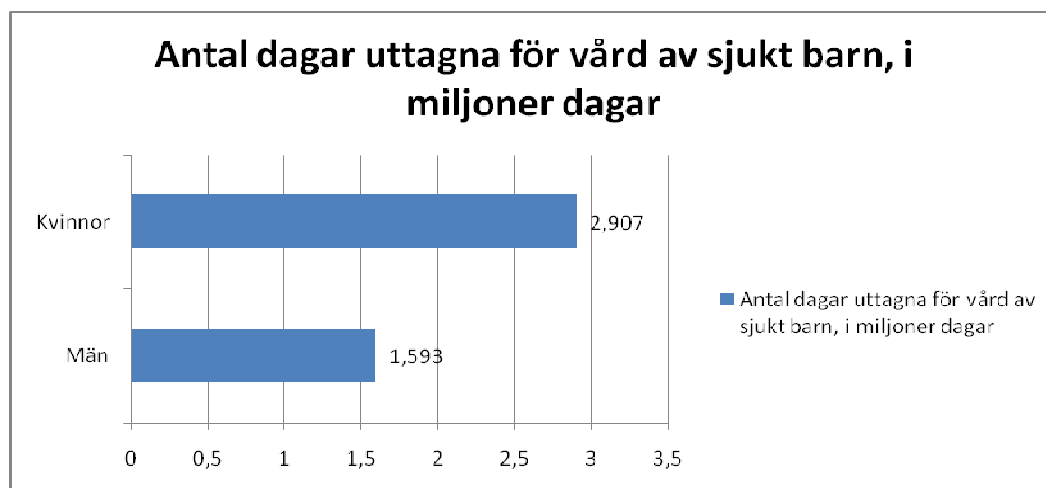
Diagram 11: Antal personer som upprätthöll sjukersättning eller aktivitetsersättning i mars 2009 uppdelat mellan könen, i tusental

Källa: Försäkringskassan 5

En tredje reform som bidragit till inkomstskillnaden mellan män och kvinnor är att man har sänkt taket i den tillfälliga föräldrapenningen med 2,5 prisbasbelopp. Något som återigen har en negativ inverkan på kvinnors inkomst, eftersom fler kvinnor än män tar upp tillfällig föräldrapenning för att vårda sjuka barn. Med samma reform har tiden för havandeskapspenning reducerats, en försäkring som enbart tas ut av kvinnor.

Diagram 12: Antal dagar som tas ut för vård av sjukt barn, uppdelat efter kön

Källa: Försäkringskassan 6

Nedskärningarna i socialförsäkringssystemen har en negativ effekt på hushållens disponibla inkomster på totalt 6 miljarder kronor (Källa: RUT 3). På grund av taken i socialförsäkringssystemen så fördelas dessa effekter i princip bara bland individer i de inkomstdeciler där inkomsterna ligger under 200 000 kronor om året. Detta motsvarar i stora drag de tre lägsta inkomstdecilerna för män och de fem lägsta inkomstdecilerna för kvinnor. Dessa personer utgör ca 40 procent av befolkningen men har bara ca 20 procent av inkomsterna. 6 miljarder motsvarar nästan 10 procent av denna grupps nettoinkomster. De negativa inkomsteffekterna i procent är antagligen större i de allra lägre

decilerna och definitivt större bland kvinnor. En uppskattad fördelning av de negativa inkomsteffekterna mellan kön och inkomstdeciler, som fördelar sig ungefär 60 procent på de under medianinkomster och 60 procent på kvinnor skulle kunna se ut så här:

Tabell 13: Uppskattad fördelning av de nedskärningarnas negativa inkomsteffekter uppdelade efter inkomstdecil och kön.

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10
Män	-3%	-1,50%	-0,50%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kvinnor	-5%	-2%	-1%	-0,75%	-0,50%	0%	0%	0%	0%	0%

Källa: RUT 3

Nedskärningarna förklarar ingen enorm del av ökningen av skillnaderna i nettoinkomster i kronor. Däremot bidrar den till stor del till att förklara ökningen av de procentuella skillnaderna mellan högre och lägre deciler, och ökningen av skillnaden mellan män och kvinnor.

4.4 Sammanfattning och diskussion kring de ökade skillnaderna i nettoinkomster

Hur stor del av de ökade skillnaderna förklarar dessa tre områden? Om vi sätter ihop effekterna i tabell 11, 12 och 13 och fördelar dem mellan inkomstdeciler och kön och gör vissa modifieringar⁴ för att åtgärda att tabellerna är olika utformade ser vi följande:

Tabell 14: Uppskattad total procentuell effekt på inkomst sammanfattat från tabell 11, 12 och 13 uppdelad i kön och inkomstdeciler

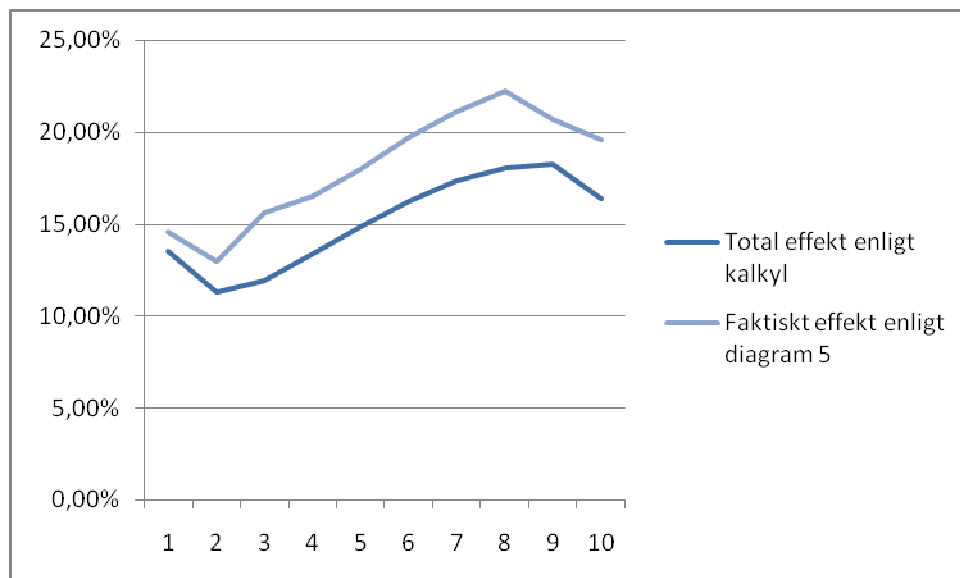
	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10
Män										
Löneökningar	6,50%	8,25%	8,50%	8,50%	8,25%	8,00%	8,25%	8,75%	8,75%	8,25%
Skattesänkningar	10,00%	4,02%	3,90%	4,87%	6,58%	8,24%	9,14%	9,34%	9,54%	8,12%
Nedskärningar	-3,00%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Total effekt enligt beräkning	13,50%	11,27%	11,90%	13,37%	14,83%	16,24%	17,39%	18,09%	18,29%	16,37%
Kvinnor										
Löneökningar	6,00%	7,00%	7,25%	7,50%	7,75%	8,25%	8,50%	7,75%	7,75%	9,25%
Skattesänkningar	7,00%	3,52%	3,40%	4,37%	6,08%	7,74%	8,64%	8,84%	9,04%	8,12%
Nedskärningar	-5,00%	-2,00%	-1,50%	-0,75%	-0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Total effekt enligt beräkning	8,00%	8,52%	9,15%	11,12%	13,33%	15,99%	17,14%	16,59%	16,79%	17,37%

Källa: Tabell 11, 12 och 13

⁴ Modifieringarna är gjorda eftersom att tabellerna inte har informationen kategoriserad på samma sätt. I tabell 11 så är det percentiler för folk med en förvärvsinkomst. För att översätta dessa uppgifter till de könsuppdelade deciler som finns i diagram 4-7 (som är dem som bör användas som jämförelse) behöver lönestrukturen tryckas ihop mot de högre decilerna. Detta eftersom de som har arbete är representerade i de högre decilerna samtidigt som inte har jobb som framförallt befinner sig i de lägre decilerna och inte får några löneökningar. För att översätta skattesänkningarna i tabell 12 som inte är uppdelade efter kön så krävs det också en mindre modifiering på dessa siffror för att få dessa i samma format som i de diagram vi vill jämföra med. Denna modifiering består i att skattesänkningarna för männen måste justeras upp medan den för kvinnor justeras ned. Detta eftersom männen i de olika decilerna i genomsnitt tjänar mer och äger mer och därmed får ut mer av skatteavdraget, något som inte framkommer i tabell 12.

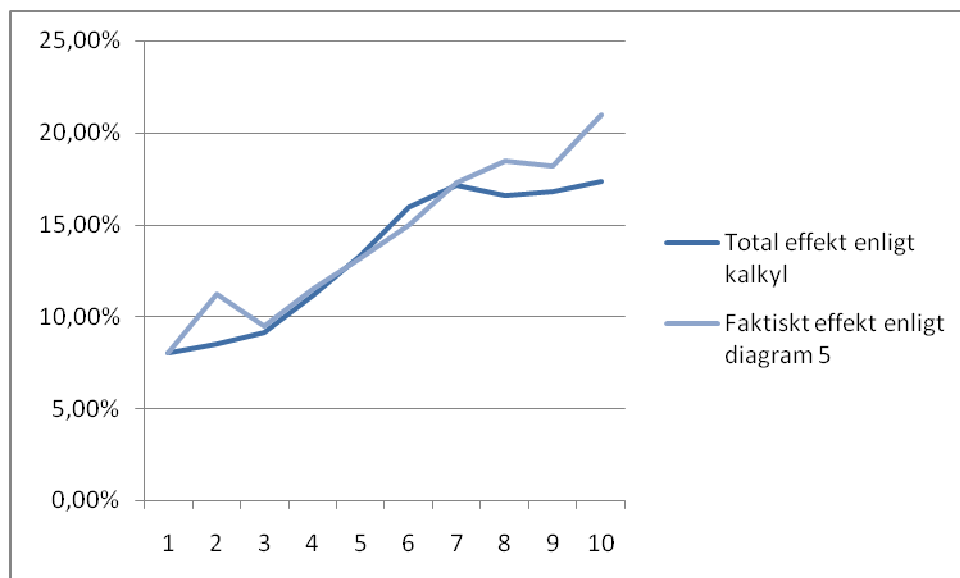
I diagrammen nedan kan vi se att dessa siffror stämmer förhållandevis väl överens med de verkliga procentuella effekterna från diagram 5. De förklarar också en stor del av de ökade nettoinkomsterna och därmed de ökade nettoinkomstskillnaderna.

Diagram 13: Mäns faktiska och i tabell 14 uppskattade procentuella inkomstförändringar för den gångna mandatperioden uppdelat efter inkomstdeciler

Källa: Tabell 14 och diagram 5

Diagram 13: Kvinnors faktiska och i tabell 14 uppskattade procentuella inkomstförändringar för den gångna mandatperioden uppdelat efter inkomstdeciler

Källa: Tabell 14 och diagram 5

Det finns naturligtvis fler saker som har påverkat nettoinkomsterna och speciellt i beräkningen av effekten på männen verkar det som att det saknas en variabel. Naturligtvis går det också att diskutera och modifiera de exakta procentsatserna på olika sätt, och vi menar som sagt inte att dessa tre trender är de enda förklaringarna till förändringarna i nettoinkomsterna. Vi anser dock att det är tydligt att de har haft stor effekt på nettoinkomsterna, och vi menar att detta är en direkt konsekvens av regeringens agerande. Därför bör regeringen hållas ansvariga för detta; tydligt är att den politik som har förts med sänkta skatter och nedskärningar i trygghetssystemen drabbar kvinnor i större utsträckning än den drabbar män.

Om man inte tar med effekter utanför regeringens direkta kontroll så som löneökningar och inflationen och våra uppskattningar stämmer skulle effekterna för de olika könen och inkomstdecilerna se ut som följer:

Tabell 15: Inkomsteffekter av de åtgärder som regeringen haft direkt kontroll över, i kronor och i procent

	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4	Decil 5	Decil 6	Decil 7	Decil 8	Decil 9	Decil 10	Totalt
Män, %	7,00%	3,02%	3,40%	4,87%	6,58%	8,24%	9,14%	9,34%	9,54%	8,12%	6,92%
Kvinnor, %	2,00%	1,52%	1,90%	3,62%	5,58%	7,74%	8,64%	8,84%	9,04%	8,12%	5,70%
Män, kr	2541	2732	4049	6982	10891	15337	18688	21493	25310	35684	14371
Kvinnor, kr	648	1094	1739	3966	7149	11280	14202	16180	19067	23678	9900

Källa: Tabell 14 och RUT 2

Om regeringens politik hade fått verka "ostört" hade alltså den rikaste tiondelen män fått mer än 55 gånger så stora öknings i nettoinkomster som den fattigaste tiondelen kvinnor.

Regeringen är dock vidare inte bara ansvarig för sina direkta beslut utan även i viss mån för den övergripande utvecklingen. Även om regeringen inte har direkt kontroll över exempelvis lönesättningen, så finns det många sätt som en regering kan arbeta på för att minska löneklyftorna mellan könen. Under den gångna mandatperioden verkar dock inget sådant arbete ha skett.

5. Källor

Försäkringskassan 1: Remissyttrande, "Promemoria om Jämställdhetsbonus" (2008-01-14)

Försäkringskassan 2: "Jämställdhetsbonusen – en effektutvärdering",

Försäkringskassan 3: Utdrag ur preliminär statistikrapport över jämställdhetsbonusen.

Försäkringskassan 4: Utfall av jämställdhetsbonus, (2010-05-31)

Försäkringskassan 5: Månadsrapport, sjukförsäkring mars 2010

Försäkringskassan 6: Försäkringsanalys – tillfällig föräldrapenning

Grant Thornton 1: Grant Thorntonrapporten 2010 – global overview

Kosonen 1: Toumas Kosonen "The effect of child care prices on the labour supply of parents", 2009

Norska statistiska centralbyrån 1: Kontantstøttens langsiktige effekter på mødres och feders arbeidstilbud

Regeringskansliet: Hemsida: Svar på "Vad är syftet med jämställdhetsbonusen"

RUT 1: RUT 2009:810 – fördelningsanalys

RUT 2: RUT 2009:1334 – fördelningsanalys

RUT 3: RUT 2010:0663 – fördelningsanalys

SCB 1: Databas: Ej i arbetskraften, antal personer 15-74 år (AKU) efter orsak, kön och ålder. Kvartal 2005K2-2010K1

SCB 2: Databas: Arbetslösa 15–74 år (AKU), 1000-tal efter arbetslöshetstid, kön, ålder och tid

SCB 3: Databas: Nyckeltal för kommunernas förskoleverksamhet och skolbarnomsorg efter region, nyckeltal

SCB 4: KPI, tabeller och diagram

SCB 5: Databas: Genomsnittlig månadslön och lönespridning efter sektor, yrke (SSYK) och kön. År 2005–2008

SCB 6: Databas: Aktuell prognos över folkmängden. Folkmängd 31 dec efter ålder, kön och tid

SCB 7: Databas: Sysselsatta 15–74 år (AKU) efter veckoarbetstid (överenskommen), kön och ålder. Kvartal 2005K2-2010K1

SCB 8: Databas: Antal personer 15–74 år (AKU), 1000-tal efter outnyttjat arbetskraftsutbud, kön, ålder och tid

SKL 1: Hemsida: Kommunerna som infört vårdnadsbidraget

Uddevalla 1: Tjänstskrivelse, 2010-03-25, PM 37-10, DNR BUN/2010:286

Appendix 1: Data från egen undersökning

Tabell A1: Data över vårdnadsbidraget från egen insamling, efter kommun

Kommun	Antal bidrag utdelade	Andel kvinnor	Antal barn i årskull, 1-2 år	Procent av barnkull som erhåller bidrag
Alingsås	137	98,5 %	936	14,6 %
Borgholm	12	91,7 %	174	6,9 %
Borås			Data saknas	
Danderyd	34	85,3 %	802	4,2 %
Ekerö			Data saknas	
Eksjö	16	81,3 %	282	5,7 %
Enköping	57	98,2 %	831	6,9 %
Falköping	71	94,4 %	679	10,5 %
Gnesta	42	88,1 %	246	17,1 %
Gotland			Data saknas	
Götene	20	67,5 %	299	6,7 %
Halmstad	104	91,3 %	986**	10,5 %
Haninge	197	-	2050	9,6 %
Helsingborg	134	-	3032	4,4 %
Hjo			Data saknas	
Huddinge	132	-	2793	4,7 %
Håbo	32	96,9 %	542	5,9 %
Härnösand	26	-	490	5,3 %
Höganäs			Data saknas	
Hörby	25	88,0 %	318	7,9 %
Höör	20	90,0 %	335	6,0 %
Jönköping	222	-	3068	7,2 %
Kinda	23	100,0 %	205	11,2 %
Knivsta			Data saknas	
Krokom			Data saknas	
Kungsbacka			Data saknas	
Kungälv	105	95,0 %	1047	10,0 %
Kävlinge	36	88,9 %	889	4,0 %
Lerum	83	90,4 %	1098	7,6 %
Lidingö	66	92,0 %	1137	5,8 %
Linköping	205	87,1 %	3382	6,1 %
Ljungby	41	83,0 %	605	6,8 %
Lomma	30	96,0 %	619	4,8 %
Mark	137	95,0 %	820	16,7 %
Markaryd	21	100,0 %	195	10,8 %
Munkedal	22	90,9 %	216	10,2 %
Mölnadal			Data saknas	
Nacka	78	89,7 %	2797	2,8 %
Nykvarn			Data saknas	
Nyköping			Data saknas	
Ovanåker	39	-	221	17,6 %
Partille			Data saknas	

Sala			Data saknas	
Salem			Data saknas	
Skövde	88	-	1079	8,2 %
Sollentuna			Data saknas	
Solna			Data saknas	
Staffanstorp	37	75,7 %	603	6,1 %
Stenungsund			Data saknas	
Stockholm	1672	-	23043	7,3 %
Svedala			Data saknas	
Söderköping			Data saknas	
Södertälje	208	89,0 %	2229	9,3 %
Tingsryd			Data saknas	
Tjörn	47	87,3 %	314	15,0 %
Tranås	59	94,9 %	374	15,8 %
Trosa	26	92,3 %	265	9,8 %
Tyresö	90	91,1 %	1144	7,9 %
Täby	69	97,1 %	1654	4,2 %
Uddevalla			Data saknas	
Upplands- Väsby	38	-	980	3,9 %
Uppsala	545	-	5015	10,9 %
Uppvidinge	27	100,0 %	177	15,3 %
Vaggeryd	60*	-	352	17,0 %
Vallentuna	69	-	885	7,8 %
Vansbro	36	91,7 %	149	24,2 %
Varberg	153	-	1354	11,3 %
Vellinge	38	-	782	4,9 %
Vimmerby	27	-	283	9,5 %
Vårgårda	52	92,3 %	267	19,5 %
Värmdö			Data saknas	
Värnamo	82	-	700	11,7 %
Västervik			Data saknas	
Västerås	237	-	3155	7,5 %
Växjö			Data saknas	
Åmål	24	100,0 %	224	10,7 %
Älmhult			Data saknas	
Ängelholm	94	96,8 %	845	11,1 %
Öckerö	60*	-	299	20,1 %
Örebro	301	86,5 %	3440	8,8 %
Örkelljunga			Data saknas	
Totalt	6306	91,2 %	80706	7,8 %

Förklaring av tabellen: Data saknas betyder antingen att kommunen inte haft relevant data sammanställd eller att vi inte fått tag på en person som kunnat ge oss data

* siffrorna för Öckerö och Vaggeryd är uppskattade från månadsdata

** I Halmstad är bara ettåringar inkluderade i denna siffra eftersom det bara är ettåringar som kan få vårdnadsbidrag

Källa: Egen datainsamling